

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Aegidius Romanus - Cod. Aug. pap. 101

[Reichenau], [1. Hälfte 15. Jahrh.]

Liber II pars 2

[urn:nbn:de:bsz:31-90450](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-90450)

quo cōtās viri 2 uxoris sit nālis et quo se heat ad alias cōtates
 domus | cū etiā declaratu sit quo reges 2 pñ. et vlt. om̄s aues
 se hñe deant ad suas gūges / et quo cū eis deant cōsari / impo
 natur fims p̄me ptib̄ huius s̄ libri / in q̄ agi de regimine gūgali
 videt̄ in forte alicui nō sufficiet̄ ee t̄ditā noticiā regiminis
 nuptat̄ eo q̄ nō on̄sū sit adq̄ opa sint gūges ordmande // si
 em̄ m̄deres e eas octōsas ee ut sup̄ dicebat̄ desc̄benda sūt
 opa q̄ deq̄ ipas gūges ex̄ce s̄ q̄ deb̄ns infra dicit̄ volum̄
 ea hñe silencio p̄nsire.

Incipit capla s̄ p̄t̄ s̄c̄i libri

Ca. 1^a p̄ma. De reḡ om̄s p̄ntes c̄ p̄os filios c̄ sollicitos. 1^a ca^a

- 1^a* De maxie deq̄ reges 2 pñ. sollicitai c̄ regimē filioꝝ 2^a
- 2^a* De regimē p̄nale sumit origine ex amore / et q̄ nō ex 3^a
- code regimē debet regi filij quo regedi sūt serui.
- 3^a* De amor q̄ debz ee int̄ p̄em 2 filiu sufficet̄ iudicat̄ p̄res 4^a
- debe regē filios et filios pat̄bus obedire.
- 4^a* De deq̄ om̄s aues 2 maxie re. 2 pñ. sic sollicitai circa 4^a
- regimē filioꝝ ut ab ipa infancia instruat̄ infide.
- 5^a* De deq̄ om̄s aues 2 maxie reges 2 pñ. sic sollicitai ut 6^a
- ab ipa infancia bonis moribus utant̄.
- 6^a* De filij nobiliū 2 maxie regū 2 p̄cipū ab ipa infancia sūt 7^a
- tradendi t̄rab̄q̄ disciplinis.
- 7^a* Quas sc̄as debnt̄ addisc̄e filij nobiliū 2 maxie regū 8^a
- 2 p̄cipū.
- 8^a* Qualis dz ee m̄gr̄ qui filijs nobiliū 2 maxie regū et 9^a
- p̄cipū e p̄ponend̄.
- 9^a* Qualit̄ circa loq̄lam visu 2 auditū īstendi s̄ iuuenes 10^a
- 10^a* Et mōs peccat̄ c̄ abū et q̄lit̄ se deant hñe iuuenes 11^a
- circa ipm̄.
- 11^a* Qualit̄ instruendi sūt p̄m ut se heat̄ c̄ potū 2 c̄. 12^a
- venea 2 circa gūgia cont̄henda.
- 12^a* Qualit̄ p̄m sive iuuenes se hñe debeant̄ in ludis. 13^a
- et gestibus et investitu.

- Ca. xviij.** De meritate iuuenili maxime caueda e pua societas. 12^m
- xviiij.** Qualis cura genda sit de pnis amapio natiuitatis. 14^m
- xviiij.** vsq ad vn. anos **Quo insendi sut pua a vn. annis usq. 16^m**
ad. xviij.
- xviiij.** Qualis cura hnda sit de filijs ab ano. xviij. 2 demceps. 18^m
- xviiij.** Qz no os iuuenes cqlit exredi sut ad corlia exata 2 labores. 18^m
- xviiij.** Qz filij ciuui et maxo nobiliu 2 regu 2 pncipu adisauisu 19^m
et euagatoe sut cohibende.
- xviiij.** Quali omib ciues 2 maxo nobiles. 2 re. 2 pn. debent. 20^m
sollitatu erga filias ne velint viuie otiose
- xviiij.** Qz decz reges 2 pncipes 2 vlti omib ciues sollitari. 21^m
erga filias ut sint mo debito tacitne.

Qz decz omib pntes it ppos filios esse sollitatos. Ca. p. 21^m

Ca. 21. **A**xpedita pma pte huius s. libri qz detiatu e de re
gimie nuptiali / Restat exequi de s. ma qz agetur
de regimie p. nali no em sufficit p. r. falias scire quige
rege nisi nouit filios gubnare / Saendy igit qz contas vni
et vxoris et dm 2 sui ptineat ad domu pma Contas va patis
2 filij ad domu ia mee p. r. am / qz domus pma p. r. edit domu ia
mese p. r. am / So forte videt aliau statu p. r. detiatoy de reg
mie nuptiali detimandy ee de regimie suoy. Vm qz ut dicit
p. mo pol. yconome amplior e sollitudo it hoies qz it posses
sione m auctoy et it libos qz circa suos / So detiuim p. r. d. r. aue
de regimie filiali qz huili tamqz deeo it qz ee dz amplior aua
Indetiando quide de regimie filioy p. mo onde volum qz decz
omib p. r. es it p. r. os filios ee sollitatos / na cognita sollitudine
qz ee it filios hnda magis m. r. abant p. r. es ut suos filios bene
regant / Possu aut t. p. r. a via vendi qz decz huius sollitatu
h. r. e p. r. es / p. r. a sut exes qz p. r. es sut ta filioy 2 filij hnt
abus esse Sedd exes qz sut superiores 2 p. r. aiores eis illis
Tercia va exes qz int eos dz ee amicia nalis. p. r. a via su
patz na sic m natalibz rebus aspiciunt qz nuqz na dat esse

aliam n̄ sit sollicita c̄ ea p̄ que i. valz cōsuat̄ m̄cē ut si nā
 dat̄ cē igni pati ē sollicita dare ei leuitate p̄ quā feratur
 sursum eo q̄ in loco superiori magis h̄t m̄cē q̄ suari q̄ in infiori
 sit etiā si nā dat̄ atibz cē q̄ at̄ sine cibo q̄ suari nō p̄t pati
 ē sollicita dare atibz ora & alia organa p̄ que dnt̄ sume cibū
 et m̄mētū q̄re si p̄res sūt cā filioz et etiā filij ap̄ribz
 n̄alit̄ h̄nt̄ cē deq̄ p̄res h̄re curā filioz et sollicitū erga
 eos ut in veniant eis illa p̄ que p̄nt̄ bñ viue et p̄q̄ valeat
 cōsuari m̄cē. Sedā via adinvestigandū hor̄ ide sūt̄ exeo
 q̄ p̄res sūt̄ p̄stanciores filijs & debet eis p̄esse n̄alit̄. n̄ semp̄
 superiora in inferiora influunt et ea regulat̄ & cōsuat̄. Undem̄
 aut̄ sup̄ celestia cōr̄ in flūc̄ inhet̄ inferiora et ea regē & q̄ suat̄
 q̄re si n̄ale ē ut superiora et p̄eminēcia in inferiora influant &
 ea regulēt̄ & cōsuēt̄. Sed̄ q̄bz d̄nante & p̄eminētē sollicitū
 quo p̄debita auxilia influat̄ & subveniat̄ suis subitibz & quo
 eos regulēt̄ et cōsuēt̄. Vñ & ip̄e deus qui om̄bz p̄est̄ h̄t̄ solli
 citudinē & p̄denāā totū vniūsi p̄res q̄ es ip̄o q̄ n̄alit̄ p̄sūt̄
 filijs d̄nt̄ c̄ corp̄ v̄gime cē solliciti. Tercia via sūt̄ exo
 p̄te amicitie n̄alis q̄ ē int̄ p̄res & filios de rōne em̄ amor
 ē ut sollicitet̄ amante c̄ rem amata) q̄bz em̄ sollicitat̄ c̄ta
 dilem̄ q̄re cū int̄ p̄rem & filium sit amor n̄alis ut p̄batur
 vñ. reth. deq̄ p̄res ex ip̄o amore n̄ali q̄ am̄ h̄nt̄ ad filios
 sollicitari c̄ eos. *Cap. 1. n̄. 1. Q̄ maxime deq̄ reges et*

p̄ncipes sollicitari circa regimē filioz. Cap. 2. n̄. 1.
Iacet om̄s pat̄s debeat sollicitari c̄ p̄ios filios ut
 pat̄z p̄ones sup̄ assignatas maxie tñ deq̄ re.
 et p̄ncipes tale sollicitudinē gerē q̄ t̄p̄lica via veniri pos
 sum̄. p̄ma sūt̄ op̄oz̄ intelligē. Sedā ex bonitate filioz
 Tercia vō ex utilitate regim̄. p̄ma via sit pat̄z mā s̄. p̄m̄
 in libro de alibz q̄ ē ex alibz intelligēt̄s magis h̄t̄ solli
 citudinē c̄ filios n̄ale ē em̄ q̄bz dilige sua op̄a ut vlt̄ p̄hus
 in reth. vñ & p̄res n̄alit̄ diligūt̄ suos filios et poete sua

poemata tāq̄ pp̄u opus / q̄nto ḡ aliq̄s ē intelligencior 2 maḡ
agnoscat pp̄u opus tāto maiori sollicitudine 2 dilige mō it̄ id
pres̄ ḡ tanto maḡ debet sollicitū it̄ filios q̄to p̄denciores
sūt / 2 q̄nto maiori intelligen̄ viget / Et cū hitu sit q̄ re. 2 p̄n.
et vtr̄ om̄s diuites si deant nālū dn̄ari. oz q̄ polleat p̄dencia
et intellcū. tāto deq̄ re. 2 p̄n. maḡ sollicitū it̄ p̄os filios q̄
reti q̄nto meis maḡ vige debz met̄ industria 2 p̄dencia reg
natua. Secūda via ad investigandū hoc p̄de sūt ex bonitate
filiorū / deq̄ em̄ filios regū 2 p̄ncipū maiori bonitate polleat
q̄ alios / q̄ s̄m̄ p̄m̄ in pal. s̄m̄ q̄ aliq̄ sūt in maiori statu et
maiore dignitate sic dnt meliores eē 2 maḡ p̄fū s̄ra 2 v̄tu
tibus / conq̄ em̄ est ut qui alios regē cupit / ut sit adeo p̄des
et bonus / ut reti ex ip̄o possint sumē viuēdi exemplū / filij
regū licz nō om̄s sūt reges / t̄n q̄ singlū. constitūt in
aliquo p̄ncipatu et in aliquo dn̄o in quo optz eos gub̄nare
alios max̄. deq̄ eos eē p̄dentes 2 bonos / Et cū filij p̄veniat
ad maiore bonitate 2 p̄dencia si p̄res̄ it̄ eos sūt solliciti q̄ si
ita ip̄os se hēant negligent / tāto deq̄ re. 2 p̄n. sollicitū maḡ
it̄ p̄os filios q̄nto filij eoz polleat dnt maiori p̄dencia et
ampliori bonitate. Tercia via ad hoc ostendendū sūt ex utilitate
regni / bonitas em̄ regni dependz ex bonitate eoz q̄ sūt in
regno et max̄ dependz ex bonitate p̄ncipalū in ip̄o / nā sic
sanitas cor̄lis dependet ex sanitate om̄i mēbroz 2 max̄ie
ex sanitate cor̄dis 2 mēbroz p̄ncipalū / eo q̄ cor̄ 2 p̄ncipalū
tia mēbra h̄nt inflūciā in alia et rāficat ip̄a / sic bonitas
regni dependet ex bonitate om̄i ciuū 2 max̄ie cū dependet
ex h̄is q̄ p̄ncipant 2 dn̄ant in regno / vtile ē ḡ toti regno
h̄re bonos ciues / Et vtili⁹ ē h̄re bonos p̄ncipales eo q̄ p̄n
cipalū sūt alios regē 2 gub̄nare / tāto ḡ maḡ deq̄
reges 2 p̄n. sollicitū it̄ p̄os filios ut polleant prudencā
et bonitate q̄nto maiori utilitas cōsurgit ip̄i regno ex bonitate
filiorū regū q̄ dnt h̄re p̄ncipatū 2 dn̄ū in regno q̄ ex bonitate

et prudentia aliorum. *Capitulum. m.* *De regimine patinale sumit
originem ex amore. et qd no eode regimine debet regi filij
Quo regendi sut serui. Capitulum. 3.*

Quia post tractatu de regimine quibus det mandu est
de regimine pinali. Videntur e vn sumit origine
regime pinali et quo regimine regedi sut filij
Sciend igit qd tplex e regimine. Na omis reges alios
suy etas leges. vgit eos. et s. i. cta pacta et tale regimine ut
supra dicebatur noiat politicu ul ciuile ul regit eos s. i. ubi
triu et hor pt ee dup. qz ul sic reges mte dit bonu pp'u et sa
dia. regimine dispositu ul suile ul mte dit bonu p'ditoru
et tale regimine dr regale. Hns aut tibus regimib9 s. y q
vident aliquos regnare in ciuitatibus 2 castris assilantur
ta regimia repta in vna domo. na regimine conugale assilat
regimi politico qz uxori ut implib9 tangebat vir no dz p' ee
sim. exarbitio s. ex p' esse dz ut requirunt leges matrimony set
ut postulat pacta debita 2 honesta q m' uenit m' viru 2
uxore. Regimine vo pinali assilat regimi regali. na filijs
p' est p' exarbitio. no s. i. que tones et pacta. na pacta et
ouetones no m' uenit m' subditi et p' emnere n' sit m
ptate subiecti. eliges sibi uxore. no e aut mptate filioru
elige sibi p' rem s. ex p' ali origine filij p' cedut apentib9. no
em sic filij sibi eligut p' res ut uxores viros. Quare cu re
gime filioru sit exarbitio et sit p' bonu ipoz filioru hui' re
gime no assilat politico regimini s. regali. Vn 2 p' hui' i p'o
pol. aut buru p' esse uxori 2 natis taq' libere no m' eod' mo
p' n' p' audi s. mulieri quid' politice natis aut regali. Ter
uo regimine quo regitur familia cetia assilat regimi dnatio
Hns aut sit onis max' 2 maifeste app' va ee q m' p' ca
pponebant. na si p' dz p' esse filijs regali 2 p' bonu ipoz
cu amare aliq' idem sit q velle ei bonu. p' dz p' esse filijs
p' p' p' t' u ipoz. et qz vlt' eoz bonu constat ergo q hui' re
gime sumit origine ex amore. Ex hoc g' maifeste onditur

q̄ nō eodē regimē dnt regi filiū quo regendi sūt sui / nā
dñs p̄st̄ suis p̄t̄ bonū p̄p̄ nō p̄t̄ bonū suoz̄ hoc em̄ s̄m̄
p̄lm̄ ē p̄esse aliquibz̄ s̄m̄ nō m̄tēdē bonū ip̄oz̄ s̄ p̄p̄m̄
pat̄ tñ debz̄ p̄esse filiis p̄t̄ bonū ip̄oz̄ filioz̄ / ex ip̄a ḡo dist̄
tione regiminū pat̄ paternale regimē nō ēē idē q̄ s̄m̄te
s̄ s̄m̄te origine ex amore / tñ ut māfestū app̄eat q̄ d̄r̄ possū
dupl̄a via veniā p̄nāle regimē t̄ h̄e origine ex amore
p̄ma via sumit̄ ex ordine nāt̄i / s̄c̄da ex ip̄a p̄f̄t̄e pat̄. p̄
via sic p̄z̄ nā s̄m̄ p̄lm̄ iō nā dedit̄ v̄m̄ ḡnatiuā rebz̄ ut q̄ nō
p̄nt̄ p̄petuarī in seip̄is p̄ueniēt̄ in suo fili. Q̄re si ī ḡm̄ey
p̄m̄ū ex hoc sumit̄ origine q̄z̄ filiū ē nāt̄i q̄dā s̄m̄tudo
p̄cedēs ap̄re tñ s̄m̄ nām̄ adhūq̄ s̄m̄tudo sūt d̄l̄t̄io ex ip̄o ordine
nāt̄i arguē possū p̄m̄ū regimē in amore fundari p̄t̄ ex
amore oriri s̄m̄ em̄ ē in h̄oibz̄ nāt̄is impet̄ ad p̄ducendū s̄m̄
fili et ad filios p̄reandū / sic ē meis nāt̄is impet̄ ad eos
diligendū et p̄nt̄ ad eos gub̄nādū et regendū et ad habendū
s̄m̄tudo p̄nā sumat̄ origine ex amore = S̄c̄da via ad m̄vesti
gandū hoc idē sūt̄ ex ip̄a p̄f̄t̄e p̄ris / nā v̄m̄q̄q̄ p̄f̄m̄ est
q̄n̄ p̄t̄ sibi s̄m̄te p̄care ut ḡnare / q̄re tñ q̄bz̄ s̄m̄ p̄f̄t̄ez̄ diligit̄
nāt̄i p̄r̄ diligit̄ filiū tñ ip̄e filiū sūt̄ q̄ q̄dā testis p̄f̄t̄is est
q̄z̄ ḡ p̄r̄ nāt̄em̄ amore h̄t̄ ad filiū et h̄m̄ amore s̄m̄tudo ut
ip̄m̄ regat̄ et gub̄net̄ q̄ nō ēēt̄ n̄ p̄m̄ū regimē ex amore na
sceret̄ = Viso q̄ p̄m̄ū regimē ex amore nascitur p̄z̄ q̄ filius
d̄z̄ p̄esse pat̄ p̄t̄ bonū filioz̄ / nō ḡo regedi sūt̄ filiū eodē ī ḡi
mine quo regendi sūt̄ sui q̄z̄ s̄m̄s s̄m̄ q̄ h̄m̄ q̄bz̄ p̄ est p̄t̄
bonū p̄p̄ / Si ḡo contingat̄ aliq̄ vti filiū tamq̄ suis hoc est
ex p̄f̄t̄e dom̄ ut q̄z̄ forte sic paup̄ ē q̄ suoz̄ copia h̄re nō
p̄t̄. s̄m̄ et p̄h̄us in. vi. pot̄. aut̄ q̄ egem̄s n̄tē ē vti m̄l̄teribz̄
et filiū tamq̄ suis. *Cap. i. m̄. Q̄ amar. qui d̄z̄ cō inter*

*prem et filium sufficientem indicat p̄res regē filios
et filios debē p̄nt̄ibus obedire. Cap. i. 2.
Irebat̄ em̄ in p̄t̄. capto p̄nāle regimē s̄m̄te*

origine ex amore. Videndū ē igitur quāto sit amor patris ad filios
 et filiorum ad patrem ut nobis monstrat quomodo patres debeant filios regere
 et filios patribus obedire. Sciendū ē primum. unum. etiam. triplia ratione
 probare patres plus diligere filios quam eos. prima via sunt ex diuturnitate
 temporis / scilicet ex consuetudine plus / tertia ex ratione parentum ad filios. prima
 via sic patet / nam quanto amor magis durat tanto vehementior efficitur
 amor parentum ad filios diuturnior ē quam filiorum ad parentes / nam statim
 cum filii nascuntur parentes diligunt eos / non tamen filii statim incipiunt
 amare parentes quia non sunt tante cognitiois ut possint discernere quod sit
 diligendum / immo quia prius mox nati nesciunt discernere parentes ab aliis
 non statim per amorem afficiuntur a patribus sed per processu temporis quoniam prius discernunt
 parentes ab aliis incipiunt eos diligere / diuturnior ē ergo amor pa-
 rentum ad filios quam eorum quare fortior et vehementior. Secunda via
 ad investigandum hoc idem sunt ex consuetudine plus / nam patres magis
 sunt in desua plebe quam patres desuis parentibus plebes enim criticari non
 potest quod sunt patres eius nisi ex quibusdam signis vel auditu ut quod
 puer videt personas alias magis affici a deo quam alias arguit eas
 esse patres eius vel quod audit ab aliis idem sic esse putat / Inprimis
 tamen natiuitate eius non est illius cognitiois ut possit agnoscere aqua mare pre-
 dit vel aqua mare / patres vero statim habent agnitionem de ipsa plebe / ideo magis
 possunt criticari de ea quam eorum. Nam si inter patres et filios sit amor naturalis
 tanto quod amor est validior quanto apud patres est maior consuetudo
 de plebe. Ex hoc autem ratione ostendi potest quod et matres plus diligunt filios
 quam patres quia diutius ciores existunt. Tercia via probat hoc idem
 sunt ex ratione parentum ad filios / nam filii sunt magis propinqui et magis
 uniti parentibus quam eorum. quare cum amor quodam unione importet filii
 tamen magis uniti et magis propinqui parentibus magis diliguntur ab eis
 quam eorum. Sic enim ymaginatur plus quod filii sunt quod quodam patre parentum nam
 filius est quodam patre parentibus abstracta. patre autem magis uniti toti quam quod con-
 prehendit ab ipso quod totum uniti parti quod ab ea comprehendit non potest. Intato
 enim est assignare ad quod multum distat a parte. Sed magis est impte quod multum
 distat a toto quare si patre mouet ad amorem totum non adeo fuerit di-
 liget ipsum quod videt in ipso toto aliquid quod multum distaret ab ipsa et quod

ē queda p̄s ip̄oz m̄t̄il ē m̄filiō q̄ aliq̄mō nō s̄t p̄p̄inquū p̄entibz
et q̄ s̄t aliq̄ mō nō p̄t̄meat ad illos filij t̄n nō s̄t v̄ehemēt̄ m̄uēt̄
ad dil̄toz p̄entū q̄ q̄ ē p̄aretū n̄. s̄t p̄t̄met ad filios / 2 p̄q̄ū n̄.
s̄t ē v̄itū eīs s̄t q̄ ē filioz p̄t̄met ad p̄entes / Ex h̄is aut̄ v̄is
p̄h̄i ut v̄i sufficiēt̄ arḡūe possū q̄ ad p̄entes s̄p̄tat̄ sollicitari c̄
regimē filioz q̄ q̄ s̄llit̄ c̄ d̄z c̄ ea q̄ v̄ehemēt̄ amore diligit
ad filios v̄o p̄t̄met obedire p̄entibz / q̄ quibz illis obedire d̄z quos
s̄t cū v̄ehemēt̄ dilige 2 nō int̄de nisi ip̄i bonū / Si ergo ex
v̄is p̄h̄i p̄bare possū q̄ imp̄. cap̄t̄ dicebant̄ t̄n ut maḡ sp̄alit̄
app̄eat̄ intentū / Sciend̄ q̄ lic̄ p̄entes maḡ afficiant̄ c̄ filios
et maḡ int̄se velūt̄ bonū filioz q̄ eā nō ē t̄n m̄gens q̄ ad
aliq̄ bonū filios maḡ dilige p̄entes q̄ eā. nā ut d̄r̄ v̄m̄. eth̄.
p̄entes diligit̄ filios ut ex̄ntes ad ip̄oz filij aut̄ diligit̄ p̄entes
q̄ s̄t ab illis. amor. ḡ. p̄entū c̄ filios p̄cedit̄ a c̄ā ad eff̄m 2
a sup̄iore ad inf̄ius. S̄z amor filioz adeos p̄cedit̄ ab eff̄m ad c̄ā
2 ab inf̄iori ad sup̄iō n̄alit̄ ē ḡ. q̄ sup̄iora influūt̄ inf̄iora et
consuat̄ ea et nō eā. iō n̄alit̄ p̄entes afficiant̄ ad filios ut ist̄uet̄
meos et ut cōgreget̄ eīs bona ut possessiones 2 n̄m̄sm̄ta p̄q̄
sufficiat̄ sibi ad vitā et cōsuet̄ m̄esse / p̄entes i. cōnḡgat̄ p̄ filios
nō eā. v̄mo filij cū possūt̄ furant̄ 2 rapiūt̄ bona p̄entū / inf̄iora
v̄o reuēt̄ et s̄t subiecta sup̄ioribz nō eā. iō filij maḡ n̄alit̄
honorat̄ et reuēt̄ p̄entes q̄ eā. / Si aut̄ q̄ratur v̄t̄ p̄entes
maḡis diligit̄ filios q̄ eā. cū dilige ad s̄t̄ idē q̄ velle ei bō /
distinguent̄ ē de ip̄o bono / nā si loquar̄ de bono v̄tili ut d̄ n̄m̄is.
et de alijs q̄ oī. d̄m̄at̄ ad suffiām vitē sic p̄entes maḡ diligit̄
filios q̄ eā. q̄ cōnḡgat̄ p̄ eis nō ip̄i p̄illis / S̄z si loq̄r̄ de bono
q̄ ē reuēncia 2 honor. sic filij maḡ diligit̄ p̄entes q̄ eā. / nā
p̄ent̄ p̄entes sustinent̄ vitup̄ia 2 q̄t̄elias filioz q̄ eā. / n̄alit̄ ē
em̄ q̄ eā usq̄ ad auditū q̄t̄elias p̄entū sustinē nō possūt̄ / nā
nō s̄t indignat̄ p̄entes d̄ q̄t̄elia filioz q̄ eā. / v̄iso q̄tis ē
amor. int̄ p̄entū 2 filij q̄ p̄entes afficiant̄ ad filios ut aḡget̄
eīs bona cū cōnḡgare alijs bona 2 c̄ eoz vitā sollicitari s̄t eos

rege et gubernare ex amore q̄ hnt p̄res ad filios dnt rege eos et
 gubernare / s̄ cū filij afficiant̄ ad p̄tes tāq̄ ad eos quos volūt ee
 in honore et reuētia cū honorāc̄ et r̄uēri alii sit quodāmo sub
 iā illi sit ex amore q̄ hnt p̄res ad filios dnt eos rege et guber
 nare sic ex dilectōe q̄ hnt filij ad p̄res debet eis obedire et ee sub
 iecti - patz q̄ q̄ ad bonū q̄ e vtile p̄res maḡ diligūt filios
 q̄ filij ipos q̄ ad bonū q̄ e honor/ et reuētia filij plus diligūt
 p̄res q̄ eq̄ simp̄. in p̄tes plus dnt diligē filios q̄ filij ipos
 q̄ plus sollicitat̄ et maḡ assidue cogitat de vtilitate filioz q̄ filij
 de honore et reuētia ipoz **Capit. v. Q̄ deo om̄s ciues et maxie
 reges et p̄ncipes sit solliciti cū regimē filioz ut ab ipa in
 fanciā instruatur infide. Ca. 4.**

Uident̄ aut̄ ea ipi fidei q̄re p̄t que t̄p̄ia via venari
 possunt q̄ om̄s ciues et maxie re. et p̄n. cū regimē filioz
 sit solliciti debent ut ab ipa infanciā instruat̄ infide
 fides em̄ p̄. sup̄ rōnem e ut ea q̄ sūt fidei rōe cōphēdi nō
 p̄nt. Sed ea q̄ sūt fidei simp̄ sūt credenda / t̄tio e eis s̄mit̄ ad
 hēndū = p̄ma aut̄ via sic patz nā si fides sup̄ rōnem e et ea
 q̄ sūt fidei rōne cōphēdi nō p̄nt vtile e ut nulla etate p̄ponat̄
 ea q̄ sūt fidei in q̄ rō nō q̄r̄ d̄coz s̄ simp̄. acquiescat̄ d̄as hui⁹
 aut̄ e etas infancie Infantes em̄ cū eis am̄t̄ et ap̄re p̄ponūt
 monitōes alique ut p̄ponūt̄ aliq̄ credenda nō q̄rūt rōe d̄coz
 q̄ vsū rōnis nō hnt s̄ simp̄. acquiescat̄ d̄as = S̄cda via ad m̄ue
 stigandū hoc ide. sit on̄di p̄t / nā ea q̄ sūt fidei q̄ sup̄ rōem sūt
 rō eis s̄mit̄ e credēdū / acquiescendū e aut̄ h̄is q̄ sūt fidei ex auct̄
 dina et ex s̄mit̄ credulitate nō ex p̄spicacia rōnis nō in hoc ḡent̄
 fit q̄ n̄lli dubiū ee d̄z diuinam p̄denā et ei⁹ auct̄e. om̄es p̄spi
 cacia h̄uam ingem̄ sup̄are q̄ vtilis auct̄e diuine s̄mit̄. creditur
 q̄ q̄scat̄ rōnibz et demōstrōibz hom̄ / Si ḡ. ea q̄ sūt fidei s̄mit̄
 sūt credenda ḡent̄ talia nulla etate p̄ponūt̄ que sūt s̄mit̄. c̄di
 tiua / talis aut̄ e etas infancie / nā ut in p̄mo libro d̄xonit̄ cū
 t̄tāuim⁹ demōstrōibz iuuenū iuuenes sūt s̄mit̄ creditū. Vn̄ et in
 s̄cdo c̄p̄. d̄z q̄ iuuenes eruditi sūt solū a lege. applat̄ em̄

plus ibi eruditorum a lege monitos minus et documenta illius
fidei quam pentes tenet. Si enim in alijs legibus pentes statim sunt soluti
erudire ipsos filios in hijs que sunt fidei sue et in hijs que pertinet ad eorum
legem eo quod illa etas sit simpliciter creditiva. Tanto magis hoc dicitur
efficitur profitentes panam fidei. quanto lex nostra cetis leges superat. Sola
lex christiana est in munitis ab omni errorum contagio. In cetis alijs
legibus sunt falsitates admixte. Tercia via ad hoc probandum sunt
ex eo quod hijs que sunt fidei est firmiter adhendendum. Videntur autem est quod consue-
tudo est quasi altera natura ut dicitur in libro de memoria et reminiscendum. Vnde autem huius
assignatur in rethorice. Vbi dicitur quod non est secundum consuetudinem. sepe autem propter quod
est ei quod est secundum consuetudinem est propter quod non est quanto magis ad magis est assuetu-
tudo magis utitur in mentem et tanto fuerit adherendum illi. Cum ergo magis
sumus assueti ad ea que in prima infancia insudamus quam ad alia et
propter quod magis adherendum illi. ut firmiter et absque hesitatione adherere po-
sumus hijs que sunt fidei talia proponenda sunt nobis etiam ab ipsa infancia
unde et plus. n. meth. vobis probare consuetudinem magne efficacie esse
aut tu potes scire quod facit consuetudinem in legibus in quibus iuvenes
fabulas et apologos magis applicat. autem quam sue veritates. Si ergo
leges gentiliu continent multas fabulas et apologos. v. multa fal-
sa et derisoria sunt sic applicat. autem si prius ab infancia assuescant
illis ut firmiter adherent fidei pane que sola est catholica et ortho-
doxa ab ipsa infancia ea que sunt fidei sunt iuuenibus proponenda. Verum
quod distinte articulos fidei agnoscat et subtiliter ea que sunt fidei pertinet
spectat ad clericos doctores instructes alios in prima fide quam scibilem
prosecutionem layci et maxime prius scire non potest sufficit quod eis talia
proponat grosse et in quodam summa ut quod eis dicatur. quod unus est deus
omnis creator omnium qui est pater et filius et spiritus sanctus et quod abam
primo patre nostro prestante et humano genere propter peccatum eius infecto de filio
ut nobis in dimet assumpsit carnem in beata virgine et est natus ex ipsa
quod ipse dei filius propter peccata nostra fuit passus mortuus et sepultus
quod descendit ad inferos et eduxit inde captivas animas ibi exentes
et tertia die resurrexit a mortuis quod ascendit in celum sedet ad dex-
teram patris quod iterum venturus est ad iudicandum et omnes resurgemus et

astabim? an tūnal ei? redditi defis p̄p̄s rōnez ita q̄ q̄ bō
 egerit ibat m̄vita etnā / qui vō mala in igne etnū / Debet
 ḡ om̄s rices sollicitū c̄ p̄p̄os filios ut ab infācia iſtantur
 m̄fide hac / tanto maḡ deq̄. re. 2 p̄n. q̄to exfluore fidi p̄p̄o
 p̄t mai⁹ bonū consequi religio xp̄iana et excoꝝ tepiditate
 p̄t mai⁹ p̄ictm̄ in m̄nē. **Capit. vi.** **Q̄ deq̄ om̄s cūes et**
maxie reges 2 p̄ncipes sic sollicitū erga p̄p̄os filios ut
ab ip̄a infācia bonis morib⁹ inbuantur. Capit. vi.

Quanto aīa ē nobilior cor̄ tāto maḡ cūes 2 maxie
 reges et p̄ncipes maḡ sollicitū dnt ut p̄p̄i filij
 sint p̄fci in aīa q̄ m̄cor. Si ḡ sollicitatur c̄ hē
 ditate 2 c̄ m̄m̄smata ut possint filijs subvenire q̄ adi
 digenā cor̄le m̄lto maḡ sollicitū debent ut hēant p̄fctam
 aīam et ut v̄tutib⁹ 2 morib⁹ bonis inbuat̄ et q̄ hoc tm̄
 existit bonū nō d̄ p̄negliam p̄tūi s̄ ab ip̄a infācia iſtru
 endi sūt p̄m̄ ut relinq̄tes lasciviā seqūt̄ bonos mores
 possunt aut̄ q̄drupliā via venari q̄ ab ip̄a p̄vilitate m̄stendi
 sūt p̄m̄ ad bonos mores / p̄ma sūt exōnalitate delictōis
 p̄da exōis defcū / t̄ia ex p̄mitate p̄ hēmi⁹ ad malū / Q̄ta
 ex vitacōe oppositi h̄it / p̄ma via sic pat̄. nā s̄ p̄m̄ m̄st̄.
 adeo gn̄ale ē nob̄ delictū q̄ ab ip̄a infācia delictū m̄cipim⁹
 v̄n 2 p̄m̄ statū delictū cū m̄cipiūt sugē m̄m̄nas / si ḡ sūt
 ab ip̄a infācia nob̄ cū crescit ḡup̄sā delictū ab ip̄a infā
 cia ē tali ḡup̄sā resistendū / ex ip̄a ḡ gn̄ali delictōis statū
 cū p̄m̄ sūt h̄m̄onū capaces sūt m̄struedi ad bonos mores et
 debet eis si m̄m̄onē debite = p̄da via ad m̄vestigandū
 hoc idē sūt exōis defcū nā tūc aliqui sūt maḡ m̄onēdi
 ad bonos mores q̄n maḡ m̄atatur ad lasciviā 2 maḡ sūt pas
 sionū m̄scutores. ḡ tūc maxie ē subvenendū ut p̄m̄onētes
 debitas et p̄correctiones ḡentes ret̄hēnt̄ alascivijs / Quare
 cū rōnis sūt ḡup̄sā 2 lasciviā iſtēnāe q̄nto aliq̄s maḡ defiat
 aīone tāto maḡ inclināt̄ ut sequat̄ passiones / In iuvenili
 ḡ etate sūt p̄m̄i m̄struedi ad bonos mores q̄ tūc maḡ

abusu ronis deficiunt et sunt magis passionum insecutores =
 Tercia via ad inuestigandum hoc idem sunt experientia qua homines
 ad malum / nam cum aliquis est prius ad ad optatum multum assuescit
 in contrarium ne inclinetur ad illud ut plerumque enim homines sui mores
 sunt quasi quaedam uirga inclinata ad malum. rursus et prius a fine sunt
 etiam. hoc modo docet nos dirigere ad bonos mores quo dirigunt
 uirga tortuosa. uolens enim tortuosam uirga rectificare inclinat
 eam ad partem contrariam. valde que sic inclinata redit ad medium
 et ad rectitudinem / sic et nos qui obliquitate et pernitentia hominum
 ad malum et ad delicta uel illicitas demum per multum tempus ab illa
 tibus delictibus abstinere ut possimus hanc pernitentiam uitae ymo
 sic uirga rectificanda ad partem contrariam ultra medium inclinat
 ut possit ad medium redire / sic et nos in fugiendo delicta
 demum ultra medium nos facere ut debemus multas delicta eorum
 licitas caue ut facilius ab illis abstinere possimus / Si ergo tanta
 pernitentia hominum a malum et optatum nos sic per diuturnam tempore assuescit
 ad contrarium ut ad bonum ut facilius hanc pernitentiam uitae possimus
 Est ab ipsa infancia inchoandum ut relinquere lasciuas sequamur
 bonos mores nec est ulterius deferendum = Quarta via sunt uir-
 ginitate habitus contrarii / nam quia iuuenes molles sunt et ductiles
 si sine freno sequuntur lasciuas statim impuntur in eis habitus uir-
 tuciosi sunt in terra molli et ductili statim impuntur forma sigilli
 ne ergo iuuenes in formet habitibus uiciosis statim ab ipsa infancia
 sunt monendi et corrigendi ut per monitiones et correctiones de-
 bitas a lasciuis retrahantur / Deinde ergo omnes aures sollicitam
 uirga filios ut ab ipsa infancia inchoetur ad bonos mores
 tanto tamen hoc magis deinde re. et prius quanto bonitas filiorum est utilior
 ipsi regno et quanto expiorum malicia potest in regno maius periculum
 imminere. **Capitulum. viii. De filiis nobilibus et maxime regum
 et principum ab ipsa infancia sunt edendi liberalibus disciplinis**

Item decet omnes homines cognoscere litteras ut **Capitulum. ix.**
 per eas prudentiores effici magis possent illiata percaue
 unum tamen aliquam licitam expensarum habere si non in sudet studio

lrazp / Quia autem sunt pauperes non habentes notitia vite qui si velint
 ab aliis disciplinis ut quod sibi notitia vite unum excusabiles esse
 nobiles autem et maxime reges et principes in divitiis et possessionibus
 habundantes non reprehensibiles existunt si non sic sollicitantur erga
 regimine filiorum ut etiam ab ipsa infancia tradantur liberalibus disci-
 plinis / Quod autem in studio lrazp sit ab ipsa infancia inchoandum
 possunt tria via venari prima via sunt exopte eloquiae / Secunda
 exopte attentionis / Tercia exopte profectibus quae est exopta acquirenda
 Deinde enim volentes litteras addiscere literales sermones scire distacte
 profectere / Deinde etiam eos esse attentos et studiosos et ea quae multis
 traduntur / Tercio deinde quod sibi possibile ad profectum scire
 pervenire / Prima via sic patet / nam videmus in ydiomatibus
 vulgaribus quod raro quod potest debite et distacte profectere ad ydioma
 nisi sit in eo ab ipsa infancia assuetus qui enim in etate profecta
 transierunt se ad profectes longinquas ubi ydiomata differunt
 tamen non etiam si multa tempora in partibus illis existat vivo aut
 nunquam potest recte loqui lingua illa sed ab incolis illius terre semper
 agnoscat ipsum fuisse advenam et non fuisse in illis partibus
 oriundum / Si ergo sic est in ydioma lazarorum multo magis hoc
 erit in ydiomate liberali quod est philosophicum ydioma videntes autem
 philosophi nullum ydioma vulgare esse completum et profectum per quod profectere
 exopte possent nam res et mores hominum et cursus astrorum
 et alia de quibus disputare volebant inuenerunt sibi quod ydioma
 ydioma quod dicitur latinum vel ydioma liberale quod constat adeo
 latum et copiosum ut primum possent omnes suos conceptus sufficere
 exopte / quare si hoc ydioma est adeo completum et alia ydiomata
 non possunt recte et distacte loqui nisi ab ipsa infancia assuetam
 ad illa exopte eloquiae videtur ut recte et distacte loquamur ydioma
 latinum / si voluerit litteras discere debemus ab ipsa infancia insudare
 Secunda via ad investigandum hoc idem sunt exopte attentionis
 et fuerit qui est in studio adhibendus / nunquam autem quod bene studet
 nisi sit fucus et attentus et studium / Cum ergo consuetudo sit quae

alta nā cū s. p. m. in pol. nob magis placeat illa opa adque
sum ab ipa infancia assueri / qz quibz e magis intetus 2 fruens
et ea q sibi sut magis placita ut possim ee atteti 2 fruets
et studiu trale ab ipa infancia insudandz e libalibz discipulis
Tercia via sut exopte pformis q e exsca acqrenda / nā
vau aut nūq quis puenit ad pformem sac nisi . q. ab ipis
cunabulis vacare incipiat curā ipam / nā licz intelligēcie
et ab ipa creacione create sut bñ dispoite admelligendz et
ad cognoscendz nās rez / hō tñ asui natitate e male dispoit
ad capiendz disciplinā / licz em vn homo sit melior ingenij
quā aliq. Sū tñ om̄s hoies male nati sut ad sciendz quid
nra cogitō incipit assu et a posterioribus / Sū 2 p hūc in pmo
deca vlt q aia plus tps apponat in ignorā q in scā
p multū . n. tps quibz insudat studio anqz venire possit ad
pformē sac / Qre si vita nra e breuis 2 artes 2 sac sut dif
ficles et longe et hoies cont male nati sut ad scāz capiendz
si volūt ad aliq pformē puenire dēim ab ipa infancia . et
q ab ipis cunabulis incipiat / Decz q om̄s nobiles 2 maxie
reges 2 p̄ . si volūt suos filios vte 2 distmte loqui libales
sermonez / et si volūt eos ee feruetes 2 attetos et ipos 2 p
uenire ad aliquā pformē sac ab ipa infancia eos tñ de libera
libus disciplinis / nā ut dicebat nlls e nālit dñs n̄ vigeat
pruden̄ 2 intellā / qz si p cogitōez hāz effiat q̄s intelligē
cior et magis vigeat p̄ den̄ . tāto magis decz filios regū 2 p̄
ab ipa infancia insudare libalibz discipulis / q̄to decz eos
intelligēciores 2 p̄denciores ee ut possint nālit dñari
possz etiā ad hoc id alia rō in dua / nā nisi p̄nceps vigeat
pruden̄ 2 intellā defacili quāt in tyrānū / qz nō curabit
de opibus virtutū s̄ app̄ciabit numis̄ta et extiora bona ult
q̄ deat / erit ergo tyrānū 2 p̄llā dep̄dator / ne q̄ filij regū
et p̄ncipū cū ponūtur in dno tyrānizent decz ipos etiā
ab ipa infancia insudare libalibz ut vige possint prudēcia
2 intellectu . **Capit. viii. Quas scās addiscē debeant**

filij nobiliū et maxie regū et pncipū. Capitulu. 87.

Septem scias ee famosas apud antiquos antiq
 auctas ptestatur / Huius aut sut / Grama^{ca} / Loyca
 Rettho^{ca} / Musica / Arismet^{ca} / Geomet^{ca} / Astronomia
 Has aut oms liberales vocant eo q filij liberoz 2 nobiliū
 ponebant adillas = Addiscebant em pmo filij nobiliū gma
 ticam / nā gmatica f. y algharabui inventa e ne erret
 in ligva 2 ne peccetur in simone / addiscim⁹ em p gmatica
 ydioma latinū. q e ydioma p hioz subtili em simone phi
 sua sciam tradiderūt / qre si p nos ipos nō sufficiam⁹ ad in
 venienda omia scientifica s indigem⁹ adhuc auxilio phoz
 et doctoz. expedit nos scire ydioma illud in quo doctores
 et phi sut locuti. et qz hoc sat p gmatica / io gma^{ca} int
 liberales scias e computata qz filij liberoz 2 nobiliū instebat²
 nulla. = Secda libalis scia dr ee dyat^a q docz mō⁹ arguedi
 et opponedi / nā mō⁹ sciendi nō est ut p debita argumeta
 et p debitas rones manifestem⁹ ppositū / Optuit g invenire
 aliquā sciam docente mō⁹ quo formada sut argumeta et
 rones / nā nisi mō⁹ arguedi scirem⁹ possem⁹ in arguendo
 peccare 2 p gns decipi / Credem⁹ em aliqui bn gcludē et co
 cludem⁹ falsū eo q ignorarem⁹ arguedi mō⁹ / sic g nō
 e gma^{ca} que e directio ligve ne erret in loq^{do} / sic sedm
 algharabui nō e dyat^a q e directio intellais ne erretur
 in arguendo = Tercia scia dr libalis q e retthorica e autem
 Rettho^{ca} ut vlt phus. m. retthi sub. q. qda grossa dyat^a nā
 sic fiende sut rones subtiles in scis nālib⁹ 2 in alijs scis
 spectabilib⁹ sic fiende sut rones grosse in scis moralibus
 que itat deagibilib⁹ / qre sic nō fuit dyat^a que docz mō⁹
 arguedi subtilem et violencōrem sic nō fuit rettho^{ca} q est
 q. queda grossa dyat^a docēs mō⁹ arguedi grossū 2 figale
 hoc aut nō e filij liberoz 2 nobiliū 2 maxie re 2 pncipū
 qz hoz e comūsal int gentes et dnari p plo qui nō possut

paupere nisi rationes grossas & figurales. Quarta scilicet liberalis dicitur esse
aristoteli ut philosophum. viii. potest ipse iuuenibus quoniam et maxime
filiis liberorum & nobilium propter rationes multas / quarum una est quod primum
nichil est tale sustinere possunt / quare si dantur eis aliqua delectabilia
concedi dignum est quod ordinentur ad delectationes in nouas / quare secundum
eundem philosophum musica est consentanea uero iuuenibus quod habet in nouas
delectationes. Secunda ratio ad hoc idem esse potest quod ut philosophus inuenit in
eodem. viii. potest agens humana nescit otiosa esse. sed ut uideat omnium
bonum est aliquando interponere delectationes musicales que sunt innocue et
hinc. Maxime ergo hoc decet esse filios liberorum & nobilium que non uacua
res mechanicarum artibus remanent otiosi nisi studium liberalium
disciplinis et non suis exercitationibus aliquando interponunt delectationes
musicales que sunt hinc et honeste / tangit autem philosophus multas
rationes in potest per quas ostendi potest quod filios nobilium decet addiscere
musicam sed de his forte infra tangetur. Quinta scilicet liberalis
dicitur esse arismetica. docet propter rationes multas ad quod forte filii nobilium
ratio tradebatur quod sine ea musica sciri non potest. Sexta scilicet libe-
ralis est Geometria que docet agnoscere mensuras et quantitates rerum
ad hoc autem forte filii nobilium ratio tradebatur quod sine ea astronomia
que est de quantitate astrorum et de distancia siderum & decursu eorum
perfecte sciri non potest. Septima liberalis scilicet dicitur esse astronomia
et quod forte antiquitus filii nobilium ratio insudabant quod gentiles
et iudicia astrorum nimis erant curiosi nunquam enim uolebant bella
inchoare nec alia opera incipere nisi considerato gradum ascendere
et inspecta conditione celi et quod hoc per astronomiam agnoscat
sed filii liberorum & nobilium uolebant in astronomia instruere / sic ergo
antiqui de liberalibus senserunt / et habet. viii. artes nimium exco-
lebant / Verumptamen plures alie sunt scilicet longe nobiliores istis
nam naturalis philosophia docet agnoscere naturas rerum longe melior est quam
aliqua per se dicitur / sed hoc declarare non patitur per se ut patet quod que
debent esse grossa & figurales. Rursus methaphisica que in quantum humano &
proprietates humanitatis inuentas tractat de deo & de substantiis separatis
longe nobilior est quam naturalis philosophia & etiam quam aliquam per se dicitur dicitur.

phus ait pmo metha. q nulla e nobilior ut dignior ipa q
 intelliged e de scis huamit inuēt int quas metha pmatu
 tenet. Amp theologia q e de deo 2 de angelis no mo huano
 s dno et no p huana inuentione s magis p inspiratione dna
 longe 2 incopabi. nobilior 2 dignior est oibz alijs. Adhuc qd
 morales scie ut ethica q est de regimine sui et yconomica q est
 de regimine familie / et politica q e de regimine ciuitatis 2 regni
 valde sut utiles 2 nre filijs nobiliu et liboz pmo ut ipse qdo
 patebit filij nobiliu et maxie regu 2 pncipu si velint politice
 viuē et velint alios rege e gubnare maxie cū has debent
 insiste. Sūt aut 2 alie scie sub alternate et subpote ipis ut
 pfectura q est d'usu est sub geometra / medicina vō e sub
 nali ppha / leges 2 iura q sut sub actibz homi sub politica q est
 de regimine ciuitatu / Na ut alibi nos dixisse meminim omē
 legiste sut qd quida ydiote politica / na sūt laya et vulgares
 qz argunt 2 format rones suas p abmo arguē doz dyata. Jo
 ipi qz no argunt artificiali 2 dyate. apptant apho ydiote
 dyati sūt legiste qz ea de quibus e politica dnt narrative et
 sine rone apptari pnt ydiote politici. Exhor aut patē p
 qnto magis hono. sūt scietes politica et morales scias q scie
 tes leges 2 iura / na qnto scientes 2 dantes tam honorabiliores
 sut loquentibus no reddentibus tam dā tanto tales honorabili
 ores sut illis / Exhor etiā appere pnt qui scietes magis sut ho
 norandi / na pmo hono. sūt dnm et scientes theologia / qz sic
 deus ipe e deus omni enau sic 2 theologia q pnt e de deo e dea
 et dna omni huana sciaz / post theologos vō magis hono. di
 sut metha. qz ut sup. dicebat int scias huamit inuētis
 metha. pmatu tenet / post hos aut honorai dnt nales ppha.
 qz nalis ppha sic sit infra metha. tenz tū pncipu int
 omē alias scias inuētis ab hōie / sic g scietes gradatum sut
 honorandi / Pms g scias sic diuisis de leui patē pnt. cū qd
 scias nobiliu et maxie regu 2 pncipu filij debeant i iudae.

nā tū opteat eos ēē q̄i semideos et debite et absq̄ negligentia
 negocijs regni intende nō vacat eis s̄tilit̄ scias p̄sentat̄ max̄
 igit̄ deq̄ eos bñ se h̄re c̄ d̄mina et ēē instructos 2 firmos i fide
 et illas scire p̄ quas quis se 2 alios nouit regē 2 gubernare
 Quis aut̄ sūt scie morales alias q̄ scias int̄tū deq̄ eos scire
 imp̄l̄ desuunt morali negotio / Deq̄ igit̄ eos scire ḡmatitā ut intel-
 ligant ydioma nāle. p̄ q̄d ydioma tā nāles scie q̄ alie scialius
 tradūtur ymo si ḡmatitā nūq̄ desuiret negotio morali deq̄
 re 2 p̄ncipes l̄rale ydioma scire ut possint secreta sua alijs scri-
 bē 2 legē absq̄ alioz sciatu / filij q̄ nobiliū q̄ l̄ra q̄ intendat esse
 milites et vacare nego politico debet insudare ut sciat ydioma
 l̄rale Debet etiā ad addiscē dēdya^{ca} 2 rētho^a ut ex hoc subtiliores
 fiant admittelligendi q̄nq̄ p̄p̄ta quo sc̄o debet totū suū ingeniū
 exponē ut bñ intelligant moraliā et ut sciat se et alios regē
 eam et de q̄sita s̄m̄ p̄m̄ impol̄ eos scire deq̄ imp̄l̄ desuunt adbo-
 nos mores sicut igit̄ morale negotio scire expedit ab h̄is q̄ cupiūt
 p̄ncipari ut si om̄s alias scias ignoraret adhuc sc̄dē debent
 ut eis moraliā volgarit̄ 2 grosse p̄ponēt̄ q̄ p̄ca p̄ncip̄s suffi-
 cient̄ instruit̄ quali debet p̄ncipari et quo se 2 auēs indute
 debeat adūtutes. *Capit̄. 10^m / Qualis debet ēē m̄gr̄ q̄ filijs
 nobiliū et maxime regni 2 p̄ncipū est p̄ponendus. Capit̄. 9^m*
D h̄us c̄ finem. t̄m̄ et̄ concupit̄ sine sensualit̄ assimilāt
 pedagogo sicut q̄ cupit̄ indiget rōne dirigente 2 re-
 gulante sicut puer indiget m̄gro 2 pedagogo Q̄re sic
 rō s̄p̄ depraat̄ adoptima ut m̄cedi t̄rio et̄. d̄r sic 2 m̄gr̄ p̄uorū
 s̄p̄ d̄r eos adoptia instigare / Si q̄ indat̄na p̄uorū finis int̄tū
 est instigat̄ adoptima q̄ ex fine accipienda ē rō om̄ aliorū
 talis q̄rendus ē m̄gr̄ q̄ possit iuuenes sibi amissos adoptima in-
 ducē opti^m aut 2 bonū ad q̄d induredi sūt iuuenes ē duplex
 sc̄a. sc̄a et mores. p̄ d̄ bonos aut mores inducit̄ ab̄ d̄up̄ ex
 emplo p̄ bonitate vite 2 v̄bo p̄mōt̄ōnes debitas. q̄ s̄ ad p̄ns

spectat m̄gr̄ p̄uorū
 nobiliū 2 max̄ regni

spectat magis p̄uoz nobiliū et maxie regū 2 p̄cipū tā in se h̄re
 debet. **D**ebet em̄ esse sciens inspeculabilibus / prudēs magis bilibus
 et bonis in vita. **A**d hoc aut̄ q̄ sit sciens in speculabilibus tā
 requiruntur q̄ sit in uetius ex se / q̄ intelligat alioz d̄cā. et t̄no
 q̄ sit iudicatus tam demētis q̄ de h̄is q̄ ab aliis intellexit. **I**n
 uentius em̄ eē d̄z q̄ qui nullo mō facit aliqua inuenire s̄ solū nouit
 alioz d̄cā r̄ferre magis ē recitator quā doctor. **D**e q̄ ip̄m esse
 inuentiuū. **S**edō de q̄ ip̄m eē intelligente et s̄ p̄p̄itate nā sicut
 nullus b̄n 2 p̄f̄e sibi sufficit in uita s̄ ad hoc q̄ h̄eam̄ in uita suffi
 ciantā opt̄z nob̄ in societate uiuē ita ut p̄ auxilia alioz subue
 niat nob̄ ad indigentā uite sic 2 forte multo magis ut p̄ p̄p̄m
 in s̄o met̄a nullus sibi sufficit inspeculando s̄ s̄ p̄p̄itates p̄p̄i
 ex d̄as p̄p̄ h̄uerūt iuuamēta 2 auxilia. **N**ō ḡ sufficit ad p̄
 f̄oēz sc̄e q̄ aliquis sit inuentius ex se s̄ sit p̄p̄itax 2 intelligēs
 alioz d̄cā. **T**ertio opt̄z ip̄m eē iudicatū nā p̄f̄o sc̄e potissie in u
 d̄cō consistat. **N**ō em̄ satis ē d̄cā alioz intelligē 2 dese m̄lta in
 uenire nisi tam de h̄is intellectis q̄ demētis nouit iudicare
 q̄ sūt tenēda et q̄ sūt resp̄cēda. **Q**uō ḡ ad sc̄am talis d̄z queri
 doctor qui sit inuentius ex se intelligens alios et b̄n iudicātis
 tam demētis q̄ dem̄telis. **N**ā 2 dato q̄ filij nobiliū 2 max̄
 regū 2 p̄cipū nolūt s̄mo ad p̄funditate sc̄e ingredi s̄ sufficiat
 eis de h̄is aliqua cognoscē. **I**n doctorē b̄n sc̄e debent
 inquirē eo q̄ doct̄na prudentiū est facilis et qui clare intelligit
 clare loquitur. **I**lla ḡ modica q̄ sc̄e cupiūt facilius clariū
 et rectius intelligunt a sciente quā ab inscio. **V**iso q̄lis d̄z eē
 doctor et quō d̄z eē sciens ut doceat in sc̄a. **R**estat vidē q̄lis
 d̄z eē prudens magis bilibus ut instruat in bonis moribus.
Ad h̄m̄ aut̄ prudentiā desc̄bēda h̄c enūare possem̄ omnia
 illa octo q̄ in p̄mo libro de prudentiā tetigim̄ sufficiat t̄n ad
 p̄ns. **M**̄ enūare de illis doctor ḡ p̄uoz nobiliū d̄z eē sic p̄des
 magis bilibus ut sit memori. p̄uidus cautus 2 c̄ūsp̄ctus. **D**e b̄z
 em̄ eē memori. recolēdo p̄tita nā sic uoles r̄ficācē uirga

nūq̄ eam rāficare possi nisi cognoscet ex qua pte est obligata
sic volens aliquos rāficare nūq̄ eos conge rāficare possi nisi
heret p̄titorū noticiā p̄que cognoscet quō obligati essent
¶ Decz q̄ alioꝝ directorem eē memore p̄titorū **¶** Sedz decz ip̄m
eē p̄uidū futūꝝ / nā sic alioꝝ director debz cogitare p̄tita
ut sciat quō p̄tita obligati sūt qui ab eo sūt dirigēdi
sic debz p̄uidē futura ut adhibeat medicamēta ad ea p̄que
impostum facilius obligari possit **¶** Tercio decz ip̄m eē cautū
qz ut in p̄mo libro tetigim⁹ sic incognoscendo et speculando
est adhibenda cautela ne falsa admisceant veris sic 2 ma
gendis q̄ hōiem eē cautū ne mala admisceant bonis q̄dā
em s̄.⁹ se mala sufficienter⁹ considata appent bona sic quedā
falsa appent vera quare sic doctorem inspeculabilib⁹ sic decz
eē diligente 2 cautū ut p̄ponat suis auditoribus vā sine ad
mixtione falsoꝝ sic qui vult iuuenes dirigē debz eē cautus
p̄pones eis bona sine admixtione maloꝝ **¶** Quarto hui⁹
doctor debz eē cūsp̄ctus ut exoptus nā exopti eē p̄ticularia
coḡscē sic 2 hui⁹ doctor debet coḡscē p̄ticularis conditōnes
illoꝝ iuuenū quos debz dirigē nā s̄.⁹ q̄ iuuenes hnt alias
2 alias conditōnes et sūt p̄m ad alia et alia sic sūt aliter
et alit instruendi **¶** Talis q̄ d̄z eē doctor iuuenū ut eos p̄de
bitos s̄mones et p̄debitas mōmōnes inducat ad bonū vū
qz ad bonū q̄s inducitur nō solū mōmōibus ul̄ correctōib⁹
s̄ etiā op̄ibus et exemplis req̄. q̄ hui⁹ doctor sit invita bon⁹
et honestus nā qz etas iuuenilis ualde eē p̄na ad intemp̄
tiam et lasciniā q̄cūq̄ p̄uoz doctor eis verba bona p̄ponet
si tñ oꝝe contrā facer iuuenes eoz exemplo inducti d̄facili
ad illiata declinaret / **¶** patz iḡ tale q̄rendū eē doctore q̄ q̄
ad sciām speculabilū sit inuentius ex se et intell̄ctibus alioꝝ
inducatiuis tā intell̄ctoz q̄ inuentoz q̄ vō ad p̄rudenciā
agibilū decz ip̄m eē memore p̄uidū cautū 2 cūsp̄ctū q̄

ante adventu dei ipm ee honestu et bonu | **B**i g reges et pncipes
 et vtr omis valde sollicitant quale pponat suis numismatibus
 possessionibus et rebus in aiat / qz fr psm pmo pot. semp de
 aiat est amplior cura hnda qua de in aiat et defilyb qua
 de alijs valde debet ee solliciti et cu magna diligen attende
 quale mgram pponet in regimne filioz. **Cap. x. Qualiter**
circa loquelam et circa visum et cu auditu instruendi

Quia fine vii pot. doz phus **sut iuvenes. Ca. 10.**
 iuvenes cohibendos ee cu locutoez visione z auditu
 no em doz puos qualiterqz loqui nec doz eos
 qualiterqz vide ut qualia cuqz audire s e ubi mo ad adhi
 bendus cu locutoez. **Q**uida iuvenes tpti pcare vnt pmo
 qz defacili loquet lasciuia. **S**ecudo qz delem locutur falsa
Tercio qz ut ptmu loquunt fatua et immeditata. **L**ocut
 enim delem lasciuia qz ut supius impmo libro dicebatur iuue
 nes sut insecutores passionu z ad lasciuam pm. qre cu semp
 sit adhibenda cautela ubi pculu immet cohibendi sut iuue
 nes a locutoe lasciuia et asermonibus turpibus et sut in
 crepandi et etia corrigendi si eos talia loqui contingat
Po aut qre asermonibus turpibus sut cohibendi e fr psm
 qz in talibus locutoibus defacili ad opa turpia inclinant. **I**pa
 em locuto turpui facit in nobis memoria delcabilu illitatorz
 qz foa augetur concupia cu illa. **C**oncupia vo augmetata facili
 inclinat ad opa p qz bñ dñm e. qz corrupit bonos mores
 colloqa pua. cohibendi ergo et corrigendi sut iuvenes ne lo
 quatur lasciuia. **S**ecdo cohibendi sut z corrigendi sut ne lo
 quatur falsa. na ut supius dixim iuvenes sut defacili in ve
 timi. **C**u g consueo sit. q. alta na ex quo iuuenilis etas in
 clinat eos addicendu flm et mendaciu qz fr psm. in. eth. e
 pse puu et fugiendu p debitas monicoes et correccioes
 inducendi sut ut relinquetes mendaciu adheant vitati q

secundum philosophum in eodem libro ethicorum est pro se bona et laudabilia. Tertio prohibendi
sunt ne absque praemeditatione loquantur / nam iuvenes sunt inexerti et
paucis cognoverunt quod quae pauca cognoverunt ad pauca respiciunt
et emittunt facile et emittunt cito et debilitate quae monendi sunt ne
ad interrogata statim respondeant / tunc enim nullus repente sit summus
et iuvenes non statim possunt esse perfecti et prudentes nisi assuescant
ut praemeditari videantur et ut praecogitent in sermonibus praeferebant
praesuccessione temporis disponatur ut praefereant sermones inexpectantes.
Visus qualiter pedagogi et doctores iuvenum debet eos instruere
quos se habeant adloquuta. Restat videre quomodo sunt instruendi ut se
habeant cum visum. Invisione autem iuvenum duplex cautela est
adhibenda primo quae ad visibilia scilicet quae ad modum videndi. **Q**uod ad visibilia
quidem quod sit non deest eos turpia loqui sit indecorum est turpia videre
habet autem ratio assignat aphorismus vni ethicorum ubi agit quod omnia iuvenum amant
magis propter quod ab ipsis iuvenibus exone facere quaeque sunt turpia
et quaeque indecora sunt quod quae primo aspiciunt cum maiori admiratione
vix quae magis summi attentum est illa et propter quod ea magis memoriter
retinentur. Iuvenes igitur quod eis quod omnia sunt nova maiori ardore
feruntur mea quae videntur quae si contingat eos videre turpia magis
recordantur de illis et propter quod inclinantur ad concupiscendum ea. Unde et philosophus
prohibet ut non solum prohibeantur iuvenes ad videndum turpia in re
sed etiam in picturis vel in ymaginibus ut si mulieres nudee sunt
depictae vel sculptae non eent iuvenibus ostendende nam satis illas
etas de se provocatur ad lasciviam et ad passionem insequendas
non oportet ipsam provisionem turpium ad ultimum provocare. **T**ertio
adhibenda est cautela in iuvenibus ut instruatur propter palpebras
oculorum cum maturitate eleuetur ut non habeant oculos vagabundos
inclinat enim etas illa eo quod omnia respiciat tamquam nova ut omnia
videre velit et cum omnia visu vagatur quod in rebus et propter quod valde est
indecorum si habeant oculos vagabundos nam ex hoc indicantur
leves corde et pusilli et pusillanimes eo quod videantur de omnibus

admirari Illi igitur qui debent dñari & pñcipalē etiā ab ipā infan-
tia monendi sūt de mō videndi ut mature se hēant et eleuatores
oculorū et et videndi modū / nā facilius quis vir factus obfuit
q̄ ab infātia assueuit **C**ōsō quō instruendi sūt iuuenes q̄
ad loq̄lam & uisionē / **R**estat onde quō sūt instruendi ut se hēant
ad auditū et quē q̄ ad pñs spectat etiā dupl. cautela ē adhi-
benda - p̄mo q̄ ad res auditas . s̄o q̄ ad eos quos audit / In
rebus aut auditis obfuit cautela q̄ ad iuuenes si phibeat
ad ab audire turpiū / **N**ā s̄m̄ p̄lm̄ . viij . pol . ubi de hac mat̄ia
loquit̄ phibendi sūt iuuenes ne audiat quāq̄ turpiū q̄
audire ē p̄p̄e ad ipm̄ facē s̄o s̄m̄ ipm̄ cohibendi sūt iuuenes
ab audire turpiū q̄ ex hoc defacili inclinātur ad opus **C**
Redo adhibenda ē cautela . in ipis iuuenibus q̄ ad eos quos
auduit q̄ sūt decēs ē ipos audire honesta & pulchra & in-
decens ē audire turpia sūt decēs eos audire uiros bonos
et honestos et cohibendi sūt ne audiat maliloquos . et in-
honestos **Cap. xiij. Quot modis peccatur circa cibū et q̄ h̄t**
se debeant h̄re circa ipā iuuenes . Cap. ij.

O xim) sup̄ius iuuenes ab infātia instruendos ēē
in bonis moribus s̄m̄ q̄ ut sup̄ius dicebat̄ in morali
negotio s̄m̄ones v̄tiores m̄ij p̄ficiūt . or sp̄alit̄ t̄ de
quō iuuenes sūt in bonis moribus instruendi q̄ postquā
dixim) quō se h̄re deēt et loq̄lam et v̄sū & auditū / **R**estat
onde quō se h̄re deēt circa cibū & et potū et et ven̄ca
sue et mat̄io) cont̄hend) / **E**t p̄mo dicem) quot modis p̄cat
circa sup̄iores cibi et qualit̄ se deēt h̄re iuuenes circa ipm̄
Circa cibū aut q̄ . sex modis delinq̄re / **P**rimo si sumat̄ ardet̄
2o si sumat̄ nimis / **T**ercio si turpit̄ / **q**uarto si inordinate / **q**into
q̄ si nimis laute ut delicate / **s**exto si nimis studiose **C** Delinq̄t̄
em̄ p̄mo et cibū si sumat̄ ualde feruet̄ / **N**ā hoc nō solū noc.

aut qz nimis fuerit 2 aude sumetes cibū fuit gulosi 2 intempati
s̄ etiā nocz corpi nā cibus nimia auiditate sup̄tus nō bñ ma-
sticatur et p̄ q̄nt̄ nimis bñ digitur / **O**rdinavit em̄ nā aualibz
dentes ut peos cibus debite t̄bus facilius patetur calore nāli
et p̄ q̄nt̄ facilius cōtētū inuētmetū s̄ ligna minute t̄ta
facilius igniūt et cōtūt inigne **H**ic aut̄ ordine nālem
ut plimū nō obsuat sumetes cibū nimis aude / nā ut inuit
plius in in eth modica delatō ē cū cibus attingit liguan
s̄ magis ē cū attingit guttur gulosi q̄ q̄ nimis aude 2 cum
magna delatōe cibū sumūt nō multū delatūt q̄ cibus dū
more existat / s̄ cupiūt q̄ cito p̄ueniat ad guttur / nō tales ut
plimū cibū nō masticat s̄ cū in masticatū t̄ngluciat / q̄ se
cibū sic sup̄tū nō bñ digi et p̄ q̄nt̄ se q̄ nō s̄m̄ ledatur aū
s̄ etiā corpus **S**ecūdo delinquit̄ cū cibū si sumat̄ nimis in
q̄ntitate / nā 2 hoc nocz aie qz reddit p̄am̄ intempatā 2 etiā
nocz corpi qz impedit digestionē debitā / si em̄ cibus bene
digi deant qz ipm̄ ē p̄portionatū calore nāli q̄re si intanta
q̄ntitate sumat̄ qz calor nālis eis nō possit d̄uari nō bñ digit̄
et p̄ q̄nt̄ nō causat̄ debitū inuētmetū **T**ercio delinquit̄ si
sumat̄ turpit̄ / sūt em̄ plimū se ipos p̄scē nescientes q̄ ino aut
nūq̄ comedē p̄nt q̄n̄ sua vestimeta deturpet / turpitudine aut̄
cōt̄lis licz s̄m̄ se nō sit delictū peccat̄ t̄m̄ cū cā si contingat
exinordinatōe aie q̄ cū turpis modus sumēdi cibū signū
sit auidā gulositat̄ ul̄ inordinatōis metis insup̄tōe cibi nō
solū cauedus ē auidā et inimitas s̄ etiā caueda ē turpitudine
Quarto cū cibum delinquit̄ exinordinatōe temporis ut si
nimis aū hora ul̄ nimis inordinate sumat̄ abus / nā extali
sup̄tōe effiat̄ quis gulosus et intempatus et etiā ledit̄ s̄m̄
corpus / nā om̄s artōes s̄m̄ plimū mesurant̄ quada p̄vob.

inuit

Inde e g q p consuetudo e qd alta na is cu quis assuescit sume
 cibum in aliqua hora ut plim appetit supcoe eius in eade hora
 si g inordinate et pt consueta hora utatur quis cibum sume
 ut plim an digestionem pmi cibi sunt sed abus ledit g in corp
 Hora g debita et detriata no so p bonitate aie / s etia p
 sanitate corporis obfuada e in supcoe cibi ¶ Qnto peccatur
 cu supcoe cibi si queratur cibaria nimis lauta et delicata ult
 qua eius status requirat / Delicatis g em cibor accipienda est
 sru condicoes psone et sru statu nobilitat eius / Qui g ult q
 condico psone exigat et ult q eius status requirat delicata aba
 ria qrat delinq q hor e ex aliq intempantia ul ex aliquo
 vno puenit ¶ Sexto delinquit si qrant cibaria nimis stu
 diose pata na etiam in vilib cibarijs pt qd on de se nimis gu
 losu si nimio studio velit ea ee pata vni em tales vnie ut
 comedat no comede ut viuat cu nimiu et nimiam curam
 apponat cu pamenta cibor ¶ Hys g visis appz qlt mstendi
 sut pui ut se heant circa cibos / na nullus repete fit sum
 sufficit em eos paulatim et pedetenti instrue ut cu ad debita
 etate puenit sint sufficient instructi qlt se hie deant in
 supcione cibor. **Cap. xij. Qualit mstruedi sut pui ut se
 heant cu potum et cu venea et cu giugia contenda.**

Dostqua mpre p ca dixim qualit cu cibum **Ca. 12**
 delinquit / Restat dice qlt delinquitur cu potum
 Dicebat em sup q iuuenilis etas pna e maxie
 ad intempantia / que cu semp maior sit adhibenda caute
 la ubi mai pculu imminet impuli etate caued e ne
 iuuenes efficiant intempati / tempantia aut tra ta est
 adhibenda / circa cibum potu et venea / na no solu cibis
 indibite suptus intempantia causat s etia potus / Decet
 g iuuenes no solu ee abstinetes ne efficiant gulosi ex

suprae tibi / si eos decet esse sobrios ne efficiantur ebrii exsuprae
potus / Vinum enim in modate sumptu quod ad primum spectat / haec mala
cat / primo quod venia puocat / cum quod corpe calefacto maior fiat in
ritate adactus venas vinum quod maxime calore efficit in modate
sumptu incitat / ad incontinentiam ergo suprae nimia vinum in sumptu
venia puocat / tanto magis in etate iuuenili quam simili quod illa
etas prior est ad lasciviam quam alia sunt mala quod inducit
nimia suprae vinum est depressio rationis / nam ascendentes fumosi
tatibus vinum ad caput turbat cerebrum quo turbato deprimuntur
ratio nostra quam ad suos actus quod non possumus libere ratione uti / In
modata ergo suprae vinum intantum impedit rationis usum in quantum
turbat cerebrum / Inde est ergo quod aliqui plus offenduntur ab vino quam
alii qui sunt debilius caput et citius turbatur corpe cerebrum / prohibendi
sunt ergo iuvenes a nimia suprae vinum / quod propter debilitate
cerebri citius offenduntur ab vino / **T**ertium malum quod ex vino consur
git est litis et dissensio / turbato ergo cerebro ex nimia suprae vinum
et amisso usu rationis defacili prouincunt in uerba inordinata et con
surgunt dissensiones et litis vno quod uera consurgit ex inflatone
sanguinis / Vinum quod propter sui caliditate inflammat sanguinem reddit
horem animosum et irascibile quo fito facilius puocat ad discen
tias et litis / Iuvenes ergo quod sunt amatores otueliarum / ut uult
philosophus / quod recte prohibendi sunt a suprae vinum pro qua quis ad litis
et otuelias puocatur / **I**uor ergo etate raueris est a nimietate
cibi et potus in modate / **V**erumptamen quod facilius adsumus
hys adque ab infanzia assuescimus / **D**ecet omnes patres et matres
re et patris sollicitudine cum regimine filiorum ut ab ipsa infanzia se
regantur quod sint abstinentes et sobrii / **D**ico quod iuvenes de
beant se habere circa cibum et potum / **R**estat uide quod se debeant
habere circa ueniam et circa gula contemenda oritur enim luxuria ex
gula quod filia exornat / si ergo diximus iuvenes instruendos

esse ne sint gulosi. **V**estat dicitur quo instruedi sunt ne sint lasciu
Cu g omnis actus uenerius excepto matrimonio sit tot iomib die
 tamen qz deq ptem sic sollicitat erga filios ut sint utuosi iuue
 nes contine uolentes induedi sut ut ppa ginge sint gteni in
 qua aut etate uti debeant gungio. o. p. q. vii. pol. dices q
 in muliere req. etas anox. xviii. In masculo. xxvii. In tali em
 etate s. y. ipm p. cant. filij et mag. p. f. s. qz bis gnatiua ut
 sup. dixim. e nimis corrupta sufficet toto tpe augmeti q du
 rat gnt. usq. ad. xxi. ann. abstine acarnali copula. q. si infra
 tale tempus utatur. gungio puocant ad lasciuam et impeditur
 eoz augmetu ut ult. p. q. vii. pol. sic g. uted. est gungio
 si mra vis g. cupi. no eet nimis corrupta qz si timed. e de
 corruptoe. g. cup. si doctores puoz p. cipiant iuuenes fatu t. p. y.
 expectare no posse potit illud temp. anticipari put eis uide
 bit. expedire. qualif. aut. debeat se h. re iuuenes cu uxore
 ia ducta. et que sut considanda in uxore ducenda sup. cu egi
 mus de regimine gungali diffusius dixim. **Capit. xviij. Qua**
iuuenes se h. re debeant in ludis et in gestibus et in vestitu.

Ostens quo iuuenes debet ee abstinentes in **Capit. xviij.**
 tibus sobri. y. in potu temperati in ueneris contrahendo
 coniugiu in etate debita et modeste se h. re cu uxore
 iam ducta. **V**estat onde quo ee ludos et gestus et ee vestitu
 debeant se h. re. Ludus aut ut pbat p. q. vii. pol. e nctius
 in uita q. q. ad pns spectat duplici uia declarai pt. pmo
 ex uitate illicita sollicitudinis. scdo ex adyrtone fims in
 tenti. **P**rima uia sic pat. na mes. quana nesat otosa
 ee. Cu g. quis uatit otio et no intendit aliquib. delctatib.
 hat. scdm. incipit uagari cogitando de illiat. vi. vii. pol.
p. q. vii. pol. aut q. ludus e quida deducto et uitate sollicitudinis.
 q. re ne sollicitem. ita aliq. illiata et ut uitem. delctatib. illi
 tas expedit aliqn. h. re aliquos ludos et aliqs. deductones.

licitas & honestas qui sunt aut illi ludi et qui sunt ille deductiones
et quod debent vacare prout infra dicitur. **¶** Secunda via ad investigandum
hoc idem sunt. ex adempto finis intenti nam non semper statim quis
quod potest finem intentum / ne quod potest et continuos labores deficiat ac con-
secutione finis expedit aliquos ludos et aliquas deductiones in-
terponere suis curis ut exhor aliqua requiem recipientes magis
possit laborare in consecutione finis. **¶** In 2 phis. v. m. pot. ait quod quod
quis non potest semper requiescere in fine adepto. et quod aliqui quod restat
sibi finem in quo diu laborat. antequam consequantur. illi id est interponere
aliquos ludos et aliquas delicias ne deficiat ac consecutione finis.
Sic ergo instruendi sunt prout. erga ludos ut non omnes prohibeantur.
aludis sed ut modate habeant ludos honestos et libales nam ludi
turpes et eloquia turpia et deductiones inhoneste prohibende
sunt amovendibus ut vult phis. v. m. pot. **¶** Viso qualiter iuvenes
se habere debeant et gestus / gestus autem dicuntur quod motus membrorum
ex quibus iudicari possunt motus anime videmus enim prudentes et
bonos habere gestus ordinatos et honestos cohibet enim tales sua
membra ne aliquo motu habeant ex quo quis iactari possit cla-
udes autem ut insipientiam mentis aut intemperantiam appetitus. **¶** Est autem
hanc vitam disciplina in gestibus nam qui ipse intentus est et rationem
et intellectum non sic precipit naturales impetus nec sic agit ex naturali in-
sinctu ut aves et bestie / aves enim et animalia alia ex naturali insinctu
agenant / non sic indigent disciplina. ut homo qui utitur ratione et intellectu
et ad agendum opera sibi debita non sufficienter inclinatur ex natura. **¶** Dis-
ciplina autem que est danda in gestibus est ut quodlibet membrum ordinetur ad
opus sibi debitum / homo enim audit per os sed pariter / frustra ergo cum quis
vult audire alium retinet os apertum / sic et homo non loquitur pedibus nec
manibus nec spatulis sed ore / sic ergo sunt indisciplinati gestus qui
cum volunt alios audire ora tenent aperta / sic sunt indisciplinati sunt
gestus qui cum volunt loqui extendunt pedes crura vel minus movet
brachia vel erigunt humeros vel faciunt alia que ad locutionem insequuntur

Desunt. sic g̃ disciplinandi sunt iuuenes ut habeant tales gestus
 et ut sic utatur motibus membrorum ut desunt ad op̃a q̃ inten-
 dent nā aliquos motus membrorum agere nō desuientes op̃i in-
 tento ut p̃cedit ex insipient̃. met̃ ut exelatoe cū ut. ex aliq̃
 alio vicio. **H**is vix restat exequi dectio q̃ p̃ponebatur
 in p̃ncipio capli. vidz quatuor se debeant h̃re iuuenes cū vesti-
 tu vestimenta quidā ad t̃a ordinatur seu ordinari ṽm. vidz ad
 delectatōes. utilitate et honore / om̃e em̃ bonū / ut a delectatōe ut
 vtilē / ut honestū sive honoratōe. bonū em̃ honestū bonū hono-
 rale dici p̃t / nā honestū ē idē q̃ honoris status. **S**i g̃ ve-
 stimenta q̃rūt p̃t bonū delectatōe sic q̃rūt delectata et mollia. si
 p̃t vtilē sic q̃rūt calida ad repellendū frigus t̃pe hyemali
 ut nō calida t̃pe estivo. **S**i ṽo q̃rūt p̃t bonū honore sic q̃rūt
 pulc̃ et decora. Indecorū ē aut̃ nimis sollicitū cū molliat̃ ve-
 stitū et cū delectatōe in ip̃is / nā ex hoc efficit̃ quis intempat̃ et
 timidus / Delem̃ em̃ quis ad lasciuia et admolliat̃ carnis pro-
 rumpit / si nimis delectat̃ in molliat̃ vestitū / ṽñ em̃ tales eē magis
 muliebres q̃ viriles / quare nō sūt constans si molles et defacili
 in lasciuia p̃rumpit. **S**edō nimia molliat̃ vestitū reddit hōies
 timidū. nā cū arma et ferrā in se quidā duricia habeant q̃ si
 sollicitat̃ cū molliat̃ vestimenta dubitat / arma arripere et efficit̃
 timidus. **I**uuenes et maxie cū adultā etate veniūt q̃ sint habi-
 les ad vacandū labores bellicos ne abhorreant arma. in-
 struendi sūt ut nō nimis delectent̃ in molliat̃ vestitū. **P**uto
 quo debent se h̃re iuuenes in vestibus ut desunt ad delecta-
 tōes. Restat onde quo se debent h̃re c̃ra ea ut desunt ad
 utilitate q̃ videri q̃t distinguēdo int̃ cōplexiones t̃p̃a et etates
 nā h̃ntes cōplexiones magis densas et min⁹ porosas nō sic le-
 dunt a calore et frigore sic h̃ntes cōplexiones raras ṽm et mulie-
 res q̃ sūt magis fleuma et h̃ntes cōplexiones densam et nimis

porosam q̄ p̄ ex carena pilorū nimis offendit̄ ex calore et
frigore q̄ viri sic etiā distinguent̄ ē int̄ t̄p̄a nā t̄p̄ib⁹ frigi-
dis et flante borea vt̄ed̄ alijs vestimēt̄ q̄ calidis flante
austro / Distinguent̄ etiā int̄ etates q̄ sentit̄ eo q̄ magis
careat calore int̄ seco plus indiget̄ de exteriori calore / Vesti-
mēta igit̄. considāta p̄tate temporū complexionū et etatū
diuisificanda sūt ut desinūt ad bonū utile s̄ ut desinūt ad
bonū honorā. attendenda ē consuetudo pat̄e et conditō p̄sonarū
sic q̄ instruendi sūt iuuenes circa vestitū ut nō nimis sint
sollitati et molliā vestitū considāta conditō temporū complexionis
et etatis p̄t̄ requirit̄ consuetudo pat̄e et conditō p̄sonarū
vt̄atur debet̄ indumentis ad utilitatē corporis *Ca. xiiii. Q.*

in etate iuuenili maxie cauēda sit praua societas. Ca. xv.

Non sufficit scire qualiter iuuenes se hēre deant circa
ludos gestus et vestitū nisi sciunt cū quibus sociis
deant gūsam / *Q.* aut̄ ad p̄m̄ spectat̄. m̄. v̄m̄
in eē ip̄is iuuenibus. ex quibus. m̄. v̄m̄. rōes sūm̄ pos-
sūt q̄ maxime in iuuenili etate fugienda sūt prauorū soci-
etas Iuuenes em̄ p̄mo sūt molles et ductiles / s̄ sūt passi-
onū m̄secutores et p̄m̄ ad malū / t̄m̄ sūt nimis amatores
societatū / Quarto sūt nimis creditiui *¶* Prima via ad
deudu maxie op̄ete iuuenibus fugē societate p̄ua sūt ex
eo q̄ iuuenes sūt nimis molles et ductiles. aīa em̄ ut pl̄m̄
sequit̄ complexionēs corporū / nā q̄ n̄ra cognitō incipit̄ a sen-
su. et sensibilia sūt magis nobis nota / iō ut pl̄m̄ h̄p̄es sentit̄
appetitū sensitīuū / appetitus em̄ sensitīus ē v̄tus organica sūe
corporalis / q̄ opt̄z talem appetitū sūm̄ modū et mensurā ex
ip̄o cor̄. In illa q̄. etate in q̄ q̄s h̄t̄ corpus magis molle
et magis ductile. est maḡ ductilis et magis mollis s̄ appe-
titū quare cū mollia et ductilia facili⁹ recipiant̄ impressiōem
ex h̄is ex quibus cōiungūt̄ q̄ dura p̄m̄ et iuuenes q̄ sūt

magis molles et ductiles q̄ adulti facili imp̄mūt eis mores
 sociorū inestate iuuenili q̄ malia / maxie i tūc p̄hibēdi sūt
 a societate p̄ua **¶** Secūda via aduēstigandū hoc idē sūtū
 exeo q̄ iuuenilis etas maxie ē p̄na ad malū et insecutua
 passionū / nā defacili quis inducitur ad id ad qd̄ est p̄m̄s. si
 q̄ iuuenes sūt p̄m̄ ad malū ut patuit cū det̄m̄auim̄ de
 moribus iuuenū maxie iuuenili etate cauedū ē a socie
 tate p̄ua **¶** Tercia via ad p̄hibēdū hoc idē sūt exeo q̄ iuue
 nes sūt nimis amatores amicitie / nā ut dicit̄. y. ret̄q̄ Ju
 uenes sūt amici et amatores sodalū magis q̄ aliaz etatu
 qz̄ gaudet in conuendo / Si em̄ illa etas maxie det̄rabilia
 p̄sequit̄ cū valde det̄ra. le sit conuē amicitis illa etas gaudet
 quū in societate et amicitia sodalibz̄ / In iuuenili q̄ etate co
 hibēdi sūt iuuenes a societate p̄ua qz̄ tūc maxie se cōfor
 mānt moribz̄ sociorū eo q̄ maxie diligat̄ in societate uiuē / De
 l̄t̄o em̄ ē exquic̄toe quēmet cū conuēnti / nullus q̄ gaudz̄
 in societate uiuē nisi gaudeat se sociis cōformare **¶** Quarta
 via sūt exeo q̄ iuuenes sūt nimis creditiui / det̄raē em̄
 sensibiles illitate h̄z̄ simpli sūt p̄ue et fugiende possūt eē
 tamen bone s̄m̄ appētia / Iuuenes q̄ qz̄ defacili credūt et nō
 h̄nt p̄f̄oz̄ rōnis siue usu defacili inducūt̄ a sociis et d̄facili
 p̄suadet̄ eis ut credant bona sensibilia eē sequēda. **Cap. iij.**

Qualis cura gerenda sit imp̄iis a p̄nāp̄io mat̄itatis usqz̄

Via sermones p̄ticulares. ad septem annos. Cap. iij.

Qmagis v̄m̄ eē p̄ficiū morali negotio s̄o **Cap. iij.**
 p̄ticulariter descendendo ad diuersa t̄pa on
 dem̄ qualis cura sit ~~adhibenda cū filiis usqz̄ ad septem annos~~
 cū filiis gerenda / p̄mo q̄ det̄rabim̄ qualis cura sit adhibēda
 circa filios usqz̄ ad septem annos / **¶** Secūdo q̄lis a septēnio usqz̄
 ad x̄m̄ annū / postea a x̄m̄ anno et deinceps / Tangit aut̄
 p̄t̄us. vii. pot. sex ita ipos p̄ios q̄ obseruāda sūt i etate p̄mita

Primum est quod usque ad septimum debet pasci mollibus ita tamen quod apud
maxime sunt alendi lacte. **Sed** quod sunt prohibendi a vino. **Tercio** sunt
assuescendi ad frigora. **Quarto** sunt assuescendi ad gentes et temperatos
motus quod in omni etate videtur esse perfectum. **Quinto** sunt recreandi per debi-
tos ludos et sunt eis recitande historie et aliquae fabulae in quibus
recreentur et hoc maxime cum incipiunt percipere significaciones verborum.
Sexto aploratu sunt cohibendi. **Iuvenes** ergo usque ad septimum sunt
alendi mollibus **em**. Ita tamen quod apud maxime alendi sunt lacte. **Unde**
et philosophus in vii. polit. ait quod humidi lactis maxime videtur esse familiaris
corpibus puorum. **Nulla** ergo etate tena usque ad septimum sunt
alendi sunt mollibus et humidis quod talia facilius patiuntur et facilius
quod mutantur in mutum. **obseruandum** est tamen in iuuuenibus cum aluntur lacte quod
si contingat eos suggerere a lacte quod matrem querenda est causa filii matris
quod adplexione. **eo** quod lacte matris maxime videtur esse proportionatum pro
filio. **Sed** primum prohibendi sunt a vino et maxime tempore quo lacte sumunt
et hoc **secundum philosophum** propter egritudines. **defectu** enim egritudinis primum et effici-
untur male dispositi in corpore si tempore quo ut plurimum pascuntur lacte assue-
sunt bibere vinum. **ymo** dicit aliqui quod si eo tempore ad vinum assuescant
disponuntur ad lepra. **Tercio** primum sunt assuescendi ad frigora. **Unde**
philosophus in vii. polit. ait quod mos expedit consuescere expius paruis
ad frigora. **assuescere** enim pueros ad frigora utile est ad duo. **primo** ad
sanitatem. **Unde** idem philosophus ait quod exercitium ad frigida facit bonam
habitudinem in pueris propter caliditatem corporis in illis. **Sed** exercitium
ad frigora in pueris utile est ad bellitatem acciones. **nam** frigus
membra consolidat et restringit ita quod cum pueniunt ad etatem de-
bitam aptiores sunt ad opera bellica si apud sunt aliquam exerci-
tati ad frigora. **Unde** idem philosophus ait quod apud aliquas barbaras
nationes consuetudo est enim in fluminibus frigidis balneare filios
ut eos fortiores reddat. **Attendendum** est **em** tamen quod cum dicimus pueros
pueros assuescendos esse ad hoc vel id intelligendum est modate et gradate.

et ut requirit condicio personarum. **Quarto** pium assuescendi sunt
 adentes et tpatos motus. **na** s^m p^m motus tpatus impius
 m^m bona facit. p^m qz reddit cor^m magis sana modatu em
 exicm in quatuor etate m^m ad sanitatem face. **Sed** reddit cor^m
 agibilia. si em ap^m assuescat pium ad aliquales motus fut
 agiliores s^m corpus et vitat in hercia. **na** nisi ad aliquales
 motus assuescat fut gues pig et in herces. **terio** facit ad
 augmetu. **na** eo ipso qz tpatu exicm inuat ad digestionem
 et facit ad bona dispo^m corp^m se. qz sit p^m p^m ad augmetu
 na cu augmetu fiat ex ipso alimeto faciencia corp^m on dispo
 situ et qz on mutatur. 2 alar^m fut p^m p^m ad augmetu. **Quinto**
 modatus motus membra consolidat. quibz em in se ipso exicitur
 qz si se modate exicit ad corles labores membra corp^m et
 solidant et fut fortora. **pium** g^m qz nimis t^m tena membra
 ad aliquos motus modicos et tpatos fut assuescendi ut membra
 corp^m solident. **on** p^m v^m pol. ut qz expediat impiis face
 motus quoscunqz et tanallos ad solidand membra. et no deflue
 ppt tenitudine. **modatu** em motu impiis ades laudat p^m
 ut ad ab ipso p^m diu natiuitatis dicat fienda ee aliqua in
 strumeta in quibus pium vitant et moueant. **Quinto** recandi
 fut pium p^m ludos et p^m fabulas. **ludus** n^m modatu
 competit pium qz i modato ludo e modatu motus. et p^m
 tu motu vitat in hercia et reddut corpa agibilia. **Sunt**
 etia pium recitande fabule aliq. ut aliq hystorie p^m p^m
 incipit significacoes v^m ut etia aliqui cantus honesti fut
 eis cantadi. **na** ipi n^m triste sustine possut. io bonu e ipos
 assuesce ad aliquos modatos ludos et ad aliquos honestas et
 in notuas delracoes. **Sexto** fut cohibendi ap^m ploratu. **nam**
 cu pium ap^m ploratu cohibnt ex ipa cohibicoe fut ut retineant
 spm et anhelitu. **na** fut cu plorare pmittut emittut spm
 et anhelitu. sic cu plorare p^m p^m 2 anhelitu tenet.

Detine aut spm et anhelitu. s. y. p. h. m. v. n. pol. facit adrobur cor-
poris. ut g. p. m. robustiores fiat cohibendi sut aploratu. **Cap. 16**

Quo instruendi sut p. m. a. v. n. anno usq. ad. x. m. Ca. xvj.

Quoniam distinguimus etates filioꝝ p. septemna ut cu. dicimꝝ
usq. ad. v. n. anos sic ee regendos et a. v. n. usq. ad
x. m. sic ee instruendos / h. m. septemna sut abreniada
et elonganda s. y. diuisitate p. sonaz / na aliqui sut robustio-
res cor. infra. x. n. annos q. alij m. x. v. n. s. o. q. detalibus p. u-
tate reglam. dare no. possumꝝ aliqua relinqua. sut iudicio
pedagogi qui debz. puos. instrue. ut possit. huiꝝ. tempꝝ. anticipae.
et. p. longare. ut. si. videbi. expedire. in. hoc. aut. tpe. q. e. a. sep-
temio. usq. ad. x. m. annu. tria. sut. considanda. cu. regimē. filioꝝ.
na. ho. p. ma. diuisione. diuidi. in. aia. et. corpus. / aia. v. o. tag.
potencias. p. n. c. ipales. ht. intellm. 2. appetitu. / tria. g. attendenda
sut. in. filijs. / p. mo. quale. heant. corpꝝ. / s. o. quale. volutate. / et. io.
quale. intellm. / ut. g. iuuenes. heant. cor. b. n. dispositu. ex. citadi.
sut. p. debita. ex. citia. et. p. debitos. motus. ut. heant. volutate.
b. n. ordinata. inducedi. sut. ad. debitas. vtutes. 2. ad. vtutu. opa.
S. z. ut. heant. intellm. p. sam. instruendi. sut. in. debitis. s. o. s. / s. a.
igi. virtus. et. ex. citia. attendenda. sut. in. regimē. filioꝝ. ap. n.
quide. natiuitat. ut. vite. in. hercia. puoꝝ. a. s. uescendi. sut. p. m.
ad. aliquos. motus. / S. z. cu. impleunt. septemiu. usq. ad. x. m. annu.
debet. g. dati. assuesce. ad. vltiores. labores. et. ad. fortora. ex. citia.
ludus. em. pile. s. y. tacum. ul. luctaco. s. y. p. h. m. v. n. ee. debita.
ex. citia. in. uenibus. In. 2. t. n. septemio. sut. vltiora. ex. citia. assu-
meda. q. in. p. mo. adhuc. t. n. intali. etate. eo. q. nimis. sut. tenera.
no. sut. assumeda. opa. militaria. nec. opa. ardua. / **S. n. et. p. h. u. s.**
v. n. pol. ait. q. usq. ad. pubescencia. i. usq. ad. x. m. annu. leuiona.
ex. citia. sut. assumeda. ne. impediatur. in. metu. **¶** Viso. q. ut.
iuuenes. sint. b. n. dispositi. q. ad. corpus. a. septemio. usq. ad. x. m.
annu. debet. fortiores. labores. assunie. q. in. p. mo. septennio.

Restat vidē quō opteat eos ordinari ad virtutes ut habeant bonā
 dispositā voluntate. **S**ciendū ḡ q̄ philos. v. pol. ait q̄ passimū
 est nō instrūe pueros ad virtutē et ad observanciā legū utilium
Inquit em̄ philos. vi. pol. bñ p̄hos curandū sūt de p̄us ut
 habeant debitū appetitū ut ut habeant p̄fctm̄ intellctm̄ / p̄bat
 aut̄ philos. eē curandū de ordinaciōe voluntatis q̄ de p̄fctōe in
 tellctus / In 2° ḡ septimo. q̄ p̄m̄ iā incipiūt concupiscē non
 tñ hnt̄ p̄fctm̄ rōnis vsūm̄ potissime vñ eē curandū cū ip̄os
 ut habeant ordinatā voluntate / nā sūt corp̄ gnāciōe ē p̄us
 aīa. q̄ p̄us corp̄ organizat̄ et formatur et postea ibi
 aīa infundit̄. sic s̄m̄ philos. vii. pol. p̄us curandū ē cū pueros
 quō habeant voluntate bonā dispositā q̄ quō scientificū i tellctm̄
 nullus aut̄ h̄t̄ bonā dispositam̄ voluntate n̄ habeat modatā
 concupiscē / nā ex inordinaciōe appetitus sensiti redudat
 inordinaciō in voluntate / **S**i ḡ concupiscē se tenet ex parte corp̄
 intellctus nō ex parte aīe / q̄ gnāciōe corp̄ ē p̄us aīa / p̄us
 intendendū ē quō habeant modatā concupiscē et ordinatā
 voluntate quā quō habeant illuminatū intellctm̄ / **M**odus aut̄
 quo modandē sūt concupiscē inveniē est ut special̄ cautela
 adhibeatur cū illa cū que maxie consueverūt deficē. **S**i ḡ inue
 nes sūt insecutores concupiscē et defacili incautur et omnia fa
 ciūt valde. ita q̄ cū amant nimis amat cū incipiūt eadē
 nimis ludūt et in ceteris alijs sup̄ excessum faciūt adhibenda
 est cautela ne insequūt̄ concupiscē s̄ sūt abstinentes et sobrii
 ne sint mendaces s̄ veridici ne oīa agant valde s̄ in suis actib̄
 et s̄m̄ modatōez accipiat. **H**is visis restat ostēdere
 quō sint bonā disponēdi q̄ ad intellctm̄ / nam cū dicim̄ q̄ in s̄
 septimo p̄ncipali curandū ē de ordinaciōe appetitus q̄ de p̄
 fctōe intellctus nō sic intelligēdū est q̄ nullo mō curandū sit
 quō habeant p̄fctm̄ intellctm̄. s̄ q̄ a septimo aīo. q̄ usq̄ ad xiiii.

annu juvenes hūdat in cupis et deficiūt ab usu rōnis
Iō pncipalibus est insistentiū cō ordinatōez appetitus q̄ em
p̄to. 7. septemū p̄u. q̄ nō addiscūt nisi v̄ba nō dū em
sūt tanti intellcūs ut de ipis rebus considerare possint. Iō m̄
p̄o septemio possūt instrui p̄u in ḡmatica q̄ est sc̄a smoci
nalis et in loyca q̄ ē maḡ modus sciendi q̄ sit sc̄a. 2. i p̄ti
ca musicali q̄ consistit in quādā modulaciōe vocū. q̄ em
in illo tpe p̄u deficiūt a rōnis usu p̄te sc̄are nō possūt n̄
tū cū incipiūt h̄re rōnis usu oīno sūt indispositi assuescendi
sūt ad illas artes de quibz facim̄ mentōez. *Cap. 1. xvij.*

Qualis cura habenda sit de filiis ab anno. xvij. et dem
Itebatur sup̄ius cō filios tria. *cap. Ca. 14.*
intendenda eē. vidz quo hēant b̄n dispositū
corpus. b̄n ordinatū appetitū. et b̄n illuminatū
intellcū. *Her aut tā t̄p̄ia septemio possunt adaptare. n̄a*
in p̄mo septenio post receptōem baptismat̄ et sac̄oz eccl̄ie
pncipali est insistentiū quo hēant b̄n dispositū corpus n̄a
q̄ in p̄mis. vii. anis. p̄u. q̄ oīno caret rōnis usu nec quade
assuesci potūt ad op̄a v̄tutū n̄ ad scientificas q̄sidaciōes
Si em̄ ad illo tpe addiscē possūt hoc ē ydiomata v̄lgaria
S̄z a septimo āno usqz ad xvij. q̄ iā incipiūt h̄re cupias
illicitas aliquis 2 aliquo mō h̄z imp̄tē incipiūt p̄cipare
rōnis usu. Iō in illo tpe nō solū curādū est quo hēant p̄f̄m
corpus. s̄ 2 quo hēant b̄n dispositū corpus et b̄n ordinatū
appetitū. s̄ 2 q̄ sūt p̄dentes. et q̄ hēant b̄n ordinatū s̄ue
illuminatū intellcū. Ex tūc em̄ addiscē p̄nt nō solū ḡmaticā
q̄ v̄r eē. q̄ sc̄a v̄boz. ul̄ d̄va. q̄ est quidā mod̄ sciendi
ul̄ p̄ticiā musicē q̄ consistit in cōsonaciā vocū. s̄ possūt in
sc̄ari in illis sc̄is ad q̄s a sciend̄ optz v̄currē ad intellcū rez
et p̄quaz cognitiōez si possunt sapientes 2 p̄vidi. *In p̄mo*

In septimo post receptos baptismatis & sacrorum intendendum
 est quod principaliter circa unum ut circa bonam dispositionem corporis. In
 secundo septimo ut a vii anno usque ad xiiii est quod intendendum
 principaliter circa duo ut circa corporis dispositionem et circa ordinatorem
 appetitus. In tertio septimo ut a xviii anno et deinceps in
 tendendum est circa tria ut circa bonam dispositionem corporis et circa ordina
 tionem appetitus et circa illuminationem intellectus. **Bona autem dispositio corporis**
 ut volentibus vivere vitam politicam a xviii anno et deinceps est ut as
 sumat fortiores labores quam hactenus. Nam si a septimo anno usque
 ad xviii assumenda sunt fortiores labores quam in septem predictibus
 annis sic a xviii et deinceps assumenda sunt ultiora exercitia quam
 hactenus. Immo omnes labores precedenti xviii annum debet esse quasi
 lenes & debiles. Ex tunc autem assumenda sunt labores fortiores.
 Nam et prius viii. pot. ait quod usque ad xviii annum prius assuescendi
 sunt ad labores lenes. Sed deinde debet assumere labores fortes
 adeo enim xviii. a xviii anno assuescendi sunt prius ad labores
 fortes ut ad exercitiorum luctatium ut ad aliquam aliam exercitiorum
 silem exercitiorum bellum. ut postea in xviii anno instructi in
 luctatium et in equitatum et in aliis que ad militiam requiruntur
 subire possunt labores militares. tunc enim est quod bonum dispositum
 quam ad corpus. quod habet tale corpus quale requirit suum officium
 ut tunc miles habet corpus bonum dispositum quod habet tale quod requirit
 officium militare quod sine fortiori exercitiorum corporis esse non potest. **Cum**
 ergo omnes volentes vivere vitam politicam opteat aliquam sustinere fortes
 labores pro defensione rei publicae omnes volentes vivere tali vita a
 xviii anno ultra sic debet assuescere ad aliquam exercitia robusta
 ut si advenit tempus et congruitas quod res publica defensione
 indigeat habeat corpus sic dispositum ut possint tales subire la
 bores ut pro res publica possit defendi. quibus autem magis et quod
 minus sunt ad tales labores assuescendi in sequendo patebit.
Sufficit autem ad primum scire quod debet primum sollicitum esse ut vivere

filiorum ut habeant corpus dispositum sic ut possint debitos subire labores quod maxime fit contingit si ad debita exercitia assuescant
Ergo quo a .xiii. anno ult^o sollicitari debet pater erga filios ut habeant corpus bene dispositum / Restat videre quo sollicitari debet circa eos ut habeant bene ordinatum appetitum / **U**bi autem iuvenes a .xiii. anno ult^o quod admodum appetitus spalius delinquit quod ad duo videlicet quod ad delicias quod cum ex tunc incipiat hinc per se rationibus usu ut eis quod digni sunt ducari et dedignatur aliis esse subiecti / Sed delinquit in persequendo venia quod ex tunc incipit circa venia ardentius incitari / Quia ergo per cautela est adhibenda ubi maior periculum imminet a .xiii. anno ult^o spalius mouendi sunt iuvenes ut non sint elati sed sint subiecti et obedientes suis patribus et senioribus / tangit autem per se .vii. patres breues rationes quod de filios esse subiectos et obedire senioribus et patribus **P**rima ratio est quod seniores et patres imperant iuuenibus propter eorum bonum quibus autem obedire debet ei quod scit non propter aliquam nisi ad bonum eius **S**ecunda est quod filii cum veniunt ad etatem per se facti sunt ducari debet ergo ipsi dum sunt in etate iuuenili patribus et senioribus obedire ut dent aliis exemplum ut cum veniunt ad etatem per se eis famulentur et obediant **T**ercia ratio est quod qui vult discere principari debet prius discere subici **U**bi per se ait quod nec bene principari nisi prius didicit esse subiectus / nullus enim est bonus magister nisi prius ex tunc bonus discipulus / Et ergo ipsi valeant bene principari indignari non debent subici senioribus et patribus / Et ergo primo rectificandus appetitus iuuenium ex tunc in etate de qua loquimur ut velint senioribus et patribus obedire **S**ed rectificandus est ne venia illicita persequatur iuvenes a .xiii. anno ult^o non inducendi sunt ut sint abstinentes et sobrii quantum ad cibum et potum sed etiam ut sint continentes et pudici quod ad actus venicosos quod ex tunc ut dicebatur ardentius ad venia incitantur **I**nducendi

g' sūt metate illa ut ut oīno stineat ut usu p'p'e cōiugis
 sint conteti. **¶** Oīso quomō in iuuenib' a. xiii. āno ult' est
 bñ disponēd' corp' et rāficādus appetitus reliquū ē ut on
 datur quo illudand' sit intellectus h'c aut sat' ēē p't p'p'ta
 māifestū / nā p' a. xiii. āno ult' incipit h'c p'fectius rōnis
 vsu ut dicebatur ext' possūt instrui nō solū in g'matica
 que ē. q' scā v'bor' ut in dyalectica q' ē q' quidā modus scēdi
 ut imp'etica musice q' consistit in cōsonācia vocū s' etiā apti
 sūt ut instruat' in vltioribus sc'is q' aut vltiores sc'e eis
 sūt p'ponēde paz etiā p'ia d'ca / nā si volūt vita politica
 viuē et militari' potissime debnt studē in moralib' sc'is
 p' p'as scire potūt quo se & alios debeāt gubnare / v'ora
 lū aut sc'iaz inuenis & insecutor passionū nō ē sufficiens
 auditor. **¶** Metate g' in iuuenili q' durat ad. xiii. ānum
 tales sc'e nō sūt p'ponēde alijs. s' a. xiii. āno ult' si iuuenes
 se refrenēt ne passiones et lasciuia insecūt' efficiēt' dispoiti
 ut sint sufficientes auditores moralū p' q' se & alios gubnāc
 cognoscant sic g' regendi sūt iuuenes. a. xiii. anno usq' ad.
 xxx. ut usq' ad. xxxv. ut etiā usq' ad. xxxvii. **¶** Si vō q'ratu
 qualit' ab illo t'p'e ult' regendi sūt hoīes q' tūc q' puenūt
 d' mode ad suā p'fōnez debet ēē tales ut scāt se ipos regē
 et gubnare ext' g' nō indiget pedagogo. s' p'ea q' dixi
 in p'mo libro qui ē de regimie sui possūt documēta accipe
 qualit' se ipos regant. **Cap. xviii. ¶** **Q' nō oīs iuuenes**
equalit' sūt excitati ad corpalia exercicia et labores.

¶ **Q' nō oīs iuuenes** volentes viuē vita poli **Cap. 18.**
¶ tica aliquo mō excitandi sūt ad labores / cōt'lis em
 excitatio si modata sit oīb' vī. ēē p'ficua eo q' faci
 at ad q'ndā sanitatē et ad q'ndā bonā dispoitiōē corp'oz
 talestō em corp'oz p' alijs modatos motus expellūt' ab ip'o
 sup'flua et nocua spali' tñ hūc' exercitatio vī ēē p'ficua

Volentibus simulit viue / **N**ā q̄ tales nō multū vacat inquisitioni
veritatis nec spualibus delictis expedir eis ut vitet sollicitu
dine illicita excitari aliquibus laboribus licitis. expedir em̄
omnibus volentibus politice viue tā cūibus q̄ nobilibus tam
regibus 2 p̄ncipibus q̄ alijs nō oīo cessare acōribus laboribus
nō oīo excitatos eē cō armorū vsu / **E**xcitatos em̄ corporis
debita reddit corpus robusta. ut facilius duriciē armorū possit
sustinē. q̄re si vsus armorū nō solū aliqui e licit⁹ s̄ 2 necessari⁹
p̄bons rei pub̄. volentibus politice viue nō d̄z oīo ignot⁹ eē
nō tñ om̄s iuuenes ad hui⁹ labores sūt elit⁹ excitandi / **N**ā
filij regū 2 p̄ncipū ad hui⁹ labores cōiles minus sūt excitandi
q̄ ali⁹ et adhuc p̄mogeni q̄ regnare debet deq̄ minores la
bores assume / **N**ā s̄m̄ p̄m̄ vni. pol. labor corporalis 2 cōsidā
p̄intellm̄ se impedire vni. rō aut hui⁹ sumi p̄t ex h̄is q̄
h̄m̄ in sc̄do de ma. vbi d̄r q̄ molles carne aptos mēte dicim⁹
Ad h̄abndū igit̄ intellectuāle industāy indigem⁹ mollitie
carnis. corporales q̄ labores ex quibus reddit caro dura impedi
ūt subtilitate mētis. bñ q̄ d̄m̄ est q̄ d̄r. vii. p̄h̄. q̄ aīa in
sedendo et quiescendo fit p̄des 2 sapiēs. nā p̄fessione 2 quietē
reddit caro mollis p̄ quā sum⁹ apti ad speculādū. p̄ labore
vō et motū effiat caro dura p̄ quā impedit mētis subtilitas
eos aut qui debet regē regnū magis expedir eē prudētes
quā bellicosos. **I**n Rege em̄ plus valet prudēcia q̄ arma bel
lica. **R**ex em̄ 2 p̄ncip̄s et vlt̄ om̄s d̄nator. p̄p̄li. lig. i bellado
et assumēdo arma plus nō valeat q̄ vnus h̄o. tñ p̄p̄dēcia
p̄uale p̄t toti p̄plo sibi q̄misso / **N**ā tot⁹ p̄p̄s et tota gens regnū
si nō sit bñ vniūta et ordinata modica possūt. vniūta vō 2 ordinata
p̄ regis prudēcia maximā opai valet / **L**uz q̄ reges 2 p̄ncip̄es
nō oīo ignorare debeant armorū vsū. nec sic deant fugē
labores cōiles ut effi. q̄ muliebres. nec p̄ defensione regnū
nō p̄ aliquo cau. audeat arma assume. attñ q̄ deq̄ eos mag⁹

esse prudentes q̄ bellatores filij regū & p̄ncipū et maxie p̄mo
 genti qui regnare debent min⁹ sūt assuescendi ad cōrtes labo
 res q̄ alij ne p̄t hui⁹ labores raro eorū indurata impediāt
 subtilit̄ metis / Tales ḡ plus debet vacare prudentie q̄ forti
 tudini cōrli vacabāt aut̄ prudentie si diliger̄ instent̄ circa
 morales sc̄as ut possint mores hom̄ et agibilia cognoscere
 Deq̄ ḡ eos qui debet alios regē vitare in hercia et solliatu
 dmem̄ illicitā vacādo moralib⁹ sc̄is recogitando frequēter
 bonas consue^{nes} audiedo sepi⁹ acta p̄decessorū bñ regēū
 regnū / hoc ḡ nō vidz vacādo actibus prudentie a regi
 bus et p̄ncipibus et asuis h̄edibus maḡ ē vitāda in hercia
 q̄ p̄ labore et exercitiū cōrle. **Capit. xix. De filiis civium
 et maxie nobiliū regū et p̄ncipū ad insursu et euagatione**

Quom exusu cōiugij nō sūt cohibende **Capit. 19.**
 solu oriant̄ filij et mares. s̄ etiā oriri possūt filie
 et femine / postq̄ dixim⁹ qualis cura gerenda est
 circa filios / restat dire qualis cura gerenda sit circa filias
 s̄ hoc breui tractatu indiget qz cū detinamur̄ de regimine
 cōiugali et ordm̄ qualis regende sūt femine q̄ sufficient̄
 tradidim⁹ qualis cura cō filias sit gerenda / nā sūt decz quingē
 eē cōmētes pudicas et abstinentes et sobrias sūt decz et
 filias. her ḡ & multa alia q̄ de iugibus dixim⁹ sūt ad filias
 adaptanda aliqua tñ sup addem⁹ dās p̄t debitū regimen
 filiarū / int̄ q̄ p̄mo dicem⁹ filias cohibendas eē acuita et di
 scursu / q̄ tripliā via venari possim⁹ / p̄ma via sūnt ut
 tollatur filiarū cōmoditas malefaciendi / sc̄da ut fiant v̄cū
 de / Tercia ne fiant lascive et impudice / Cōt̄ em̄ . q̄ omnes
 viri p̄m sūt ad malū et multa magis faciē q̄ maḡ d̄ficiūt
 avōnis usu / **D**icebat̄ em̄ sup cognem̄ nr̄am incipe ass̄u
 et maxie nob nota s̄. **h̄a** / Inde ē ḡ q̄ cōt̄ hoies nō r̄putat
 nisi sp̄tia bona qz ergo tñ h̄em⁹ impem̄ ad delatōes sp̄les

ut plim delinquim? intalib? si affit nobis comoditas delinquendi
En et phus. m. veth. vlt q hoies ut plim male faciunt cum
 possut / Maxia aut cautela adco-suanda puritate 2 i noce-
 nam e vitare comoditates malefaciendi ppt q 2 pübialit di-
 q furandi comoditas facit fure / Si g m viris in quib? est ro-
 pstantior e magnu pñtulu no vitare comoditates delictor
 multo mag? e infemmis et adqut mag? e m filiab? ut m
 puellis / Ne igit det eis comoditas malefaciendi sut debite
 custodiende et phibnde sut accutu 2 discursu **S**ecda via ad
 mvestigandu hor lde sut ne fiat mverecunde / nã se m solitu
 idamo est verudu / Qui em no assueiunt int gentes veru-
 dant? quisari int eas. Int cetã g q reddut puellas verudas
 m aspectu viroz e no assuesce eas int gentes. qre cu puelle
 itueundo 2 euagando ppitam assuescunt viroz aspectib? fut
 familiares eis et totalit ab ipis verudia tollit ex viroz cõsortio
 tolle aut apuellis verudia est tolle ab eis frenu q rtrahunt
 ne male agat / nã infemmis et maxia m puellis deficit ro-
 pqua phibet ne quis psequat illicita / Maxia g frenu feraz
 et potissime puellaz ne prupant m turpia vi ee verudia
Decens g e cohibe puellas ab euagatoe 2 discursu ne fiant
 mverecunde / ut ne tollat ab eis verudia pqua cohibent ab actio-
 nibus turpibus **T**ercia via sut ne fiat lasciuie 2 i pudice
 puelle em si debito no subcustodia teneant? et no pmittat
 discursu et ituire no solu efficiunt? verecunde s etã cohibent
 pñda siluestrate q optia e ad saluanda pudicia puellaru
Videm? em q aialia etã valde siluestra si assuescat cõsua
 omib? hom? domesticant? ut pmittat se tangi et palpari
Si vo acõsuaõib? hom? sint remota. q siluestra tactus et
 appropinacoez hom? fugiunt **O**z g m aialib? alijs aspiciunt? re-
 pñm? m feib? / Si g feie no discursat et agusatoe viroz sint
 m cõsuetate. q siluestres ab eoz societate difficili? ad lasciuam

ul. adimpudicia
 idmãt. vlt g

ut ad impudiciam inclinatur. Et si omnes cives et multo magis
nobiles et potissime reges et principes tanto maiore cura circa
proprias filias adhibere debet ne indebite truantur et discurrant quanto
ex impudicia et lascivia suarum filiarum potest maior periculum imminere.
**Capitulum xxx. Quod vltimus omnes cives et multo magis nobiles et
reges et principes debet sollicitari circa filias ne
velint vivere otiose. Capitulum 207.**

Ut superius dicebatur plus primo recte comedat in
femina amore oppositatur. Possunt autem triplici via
venari quod deest omnes cives et multo magis nobiles
et maxime reges et principes sic sollicitari erga iugum filiarum
ut nolint otiose vivere sed amet se exercitare cum opera aliqua
licita et honesta. Prima sumitur ex honesto solatio quod inde vir
secunda ex illius sollicitudine quod propter hoc vitatur. Tercia ex fructu
et utilitate que inde consurgit. **P**rima via sic patet. Nam si
plus. v. ethicorum. absque omni detractioe vita nostra durare non potest. et ideo
reprehenduntur directes omnes detractioes esse fugiendas que si non
possuntur commode durare in vita nisi in aliquibus detractioe deest
nos assumunt aliqua opera licita et honesta circa que vacantes insunt
nobis aliqua detractioes licite sic ergo viri ne otiose vivant et ut
detractioe in operibus licitis insistere debet cum aliqua opera civilia vel
cum ea que spectant ad gubernationem regni vel cum regimine domus
vel cum aliqua alia exercitia licita. Sic et mulieres ne otiose vivant
sunt oppositae amare et deest eas excitari cum aliqua opera licita et honesta.
Quod ergo omnes detractioe in propriis operibus et ob diligunt sua opera ut
vult plus. in. ethicorum. ut mulieres ipse recreari possint ad quibus
detractioe licite deest eas esse intertas cum opera licita et honesta
quod tanto magis viri expediri mulieribus quam viris quanto magis
ratione deficientes nesciunt vivere nisi ex aliquibus spiritualibus exercitiis
detractioe sumant qualia autem debet esse opera cum que mulieres in
sudar deest in persequendo patebit. **S**ecunda via ad investigandum

hor idem sunt exortatione sollicitudinis illitate nā qz mulieres
et maxie puellie ut plim domi stat et nō vacat cūlibz opibz
nō regibz rei pub^licē si mens huana ut supius dicebat nescit
ortose esse statū cū qd nō dat se licitis exercitiis vagat^r eius mens
cū illicitas occupaciones qz tūto magis caued^r ē in mulieribz quā
in viris quāto molliores sūt illis. et quāto cogitando illicita facili⁹
tradūt^r ad ea ut ea si assit comoditas ope compleat. **Tercia**
via sūt ex fructu et utilitate qz inde consurgit. / nā mag^{is}
mulieres possūt se dare licitis exercitiis nō inde consurgat a d^o
bonū extior^{is} opibz ul^l aliq^u bona dispo^{si}tionis opibz ul^l metis
Deqz qz diligencia et cura adhibi^{unt} ut mulieres sūt bone et vtuose
se p^{ro}pt^{er} qz et ap^{osto}l^o p^{ri}mo rect^e vitupant^{ur} lacedaemones et vnu^m
eē se s^um^{mo} d^{iv}inū infelices qz nō adhibebat^{ur} cura et diligencia
quō corp^{is} feie eēt vtuose et bone adhibenda ē sollicitudo ne
feie ortose viuat s^{ed} exaltet se cū aliq^u opa licita et honesta ut
exhor^{et} resultet fructus et utilitas et efficiant^{ur} bone et vtuose
Si aut^{em} quat^{or} cū quāda^m opa sollicitū sūt opt^{er}z in talibz differ^{ent}
loq^u s^um^{mo} d^{iv}initate p^{er}sonaz. texe eū et filare et opari sericum
satis vnu^m eē opa cōpetencia feis. qz si tū feia in tā alto gradu eēt
qz nō eēt dignū ul^l nō eēt consuetū s^um^{mo} moie pat^{er} ut se cū
talid^a excitaret adhuc nō eēt dimitte^{nda} ut viuet ortosa sed
tradenda eēt studio lit^{er}az ut ad amore lit^{er}az affecta nō vacaret
ortio. **Sz** sepe sepius lib^{er}ū arripens se l^{ib}eribz occuparet
Exhor^{et} aut^{em} delat^{ur} qz sup^{er} d^{iv}inū cū t^{er}ranū de regimine
cōiugali. Dicebat^{ur} eū ibi infra declarand^{um} eē cū qz opa debeat
feias eē intentas. **Capit^{ulum}. xxxi^{um}. Qz deqz re. et p^{ri}m^o. et vlt^{imo} om^{nes}**
cūes sollicitū erga filias ut sit mō debita tacitūe. Ca^{pitulum}. 24um.
Ostenso qz nō deqz puellas eē vagabūdas nec deqz eas
vive ortose. **Restat** ut nūc t^{er}cio ondand^{um} qz deqz eas
tacitūas eē qz triplia via venari possunt. / p^{ri}ma

sunt ut magis appetant ornate et decetere et ut abivis suis
 magis diligantur. **S**edā ne loquitur in debite et incaute. **T**ria
 ne sunt p̄ne adiungia et lit̄s. **Q**uonia via sic patz / nā cū de
 sidū sit ^{est} q̄ abest ut vlt̄ ph̄us. **q̄. velt̄ q̄to ad q̄ e**
 pole h̄m magis v̄t̄ arduū et inaccessibile t̄to magis vide
 abesse et magis cupiam̄ mox. **f**erā ī eo ip̄o q̄ e loquax
 q̄damo nimis se familiare exhibet et q̄damo se q̄tept̄e red
 dit. **U**n̄ et ph̄us p̄. pol. ait q̄ ornamentū mulierū ē silētiū
Si em̄ mulieres sint mō debito tacit̄ne q̄ se sic nō familia
 res exhibet eoz̄ consorcium. v̄t̄ magis abee et v̄m̄ magis in
 accessibiles p̄t̄ q̄ nō sic vilipendūt̄ et h̄m̄ in cōteptu. **S** magis
 appetūtur et amātur. **Q**uia ḡ cuilibz v̄t̄ eē pulcherrū et decet̄
 q̄ amat si mulieres tacit̄ne magis amant̄ exhor̄ magis appet
 decet̄es et ornate. ab ip̄a ḡ p̄iuli etate instruēde sūt ad
 tacit̄n̄ q̄ si contingat eas postmō p̄gubū suis viris
 copulari ab eis si sint debite tacit̄ne feruētius diligentur.
Sedā via ad investigandū hoc idē sūt ut vitē locutio
 incauta dicebat̄ em̄ sup̄ ibi semp̄ maiore cautela adhibe
 dam eē ubi consuevit maior defectus consurgē. **C**ū ḡ exhor̄
 q̄ loquitur prudēt̄ et caute q̄ viget prudentia et acut̄ie
 intell̄us q̄to q̄ magis avōne deficit t̄to magis q̄ ip̄m
 incaute loqui. **C**ū ḡ mulieres magis deficiat̄ avōnis usu
 q̄ viri et puellae magis q̄ ferē iā adulte. t̄ ferās et max
 circa puellas sollicitas ē ne incaute loquitur. **i**nt̄ cet̄as aut̄
 cautelas ne quis p̄rūpat̄ in locutoez̄ et incautela her̄ v̄t̄
 eē potissima ut nullū simone p̄ferat n̄ ip̄m p̄ns diligēt̄
 examinet. **C**ū ḡ diligēs examinatio cū loq̄itate stare
 nō possit ut ferē etiā ab ip̄a puellari etate discat̄ cautos
 p̄ferre simones deq̄ eas nō eē loq̄res s̄ oꝝ ip̄as debite eē
 tacit̄nas ut possint om̄ez̄ simone plati diligēt̄ exortē.

Tercia via ad investigandum hoc idem sunt ne sint p̄ne ad
iurgia & lites / nā cū facie et maxime puella deficiat avōnis
usu nisi sint mō debito tacitūe et n̄ s̄mones dūdos dilī
gent̄ examinet̄ s̄t̄ p̄t̄ rōnis defc̄m defacili loqui possint
ptinencia ad simplicitatē & imprudenciā s̄t̄ defacili loq̄
possūt p̄tinetes ad lites & iurgia / **D**ec̄ ḡ ip̄as p̄debita
tacitūitate adeo exauare diceba ut nō dicat aliq̄ q̄ possit
turbare audietes p̄t̄ q̄ iudicet̄ litigiose et discote / q̄re
dec̄ eas eē tacitūas ne mōba litigiosa p̄rupat̄ / **A**uebis
aut̄ litigios̄ potissie facie sibi caue debet / **C**ū ḡ diligēs ex
auaroy cū loq̄tate stare nō possit ut facie etiā ab ip̄a puel
lari etate distant̄ rautos p̄f̄re s̄mones / **D**ec̄ eas nō esse
loquaces / s̄ opt̄ ip̄as eē tacitūas ut possint omes s̄mone
platu diligēt̄ exaue / q̄ postq̄ litigare incipiūt nesciūt
alitrigio se abstinē defc̄t em̄ meis rōnis usus p̄ quā ḡcupie
refrenat̄ / **I**ō postq̄ motē sūt et litigare cepūt auget̄
meis ḡcupia litii q̄ p̄rōz defacili r̄frenare nō possūt
eo q̄ abusu rōnis deficiētes ut plm̄ viuūt passione quā
rōne. **Incipiūt capla t̄rie p̄tis. sc̄di libri.**

Cap. iij. **Q**uod ad gubernacōez dom̄i spectat nō salū det̄tare deseruis
s̄ etiā del̄tis q̄ supplet̄ indigētiā corp̄ale et q̄ h̄ec due
matie sūt ḡnepe.

iij. **Q**uo distinguēda sūt organa gubernacōis d̄i & q̄l̄t̄ adm
n̄re compant̄.

iiij. **Q**ualia edificia dec̄ h̄re reges & p̄i. & v̄l̄ om̄s cūes q̄
ad op̄is indusam & ac̄t̄ tempamētū.

v. **Q**ualia debnt̄ eē edificia q̄ ad salubritatē aq̄z & quatū
ad ord̄nē vniūsi.

vi. **Q**uod possō e hōi ḡamō n̄alis & q̄ abrenūciantes possessionibz
ḡamō nō viuūt ut hōies s̄ sūt hōibz meliores.